

ilke

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

**PORTEKİZ DEVRİMİNİN
BİLANÇOSU ve
GELECEĞİ / Alvaro CUNHAL**

**BÜYÜK
EKİM SOSYALİST DEVRİMİNİN
60. YIL DÖNÜMÜNE
DOĞRU / SBKP MK BİLDİRİSİ**

**KAPİTALİST - OLMAYAN
KALKINMA YOLU .2.**

CİLT/7 MART 1977 SAYI/39

İ Ç İ N D E K İ L E R

- * 1977 Başında Genel Görünüm ve Sınıf Mücadelesinin Perspektifleri - 1 - / M. Süreyya ÖNGEN 3
- * 8 Mart Ululararası Kadınlar Günü Üzerine / İLKE 19
- * Kapitalist-Olmayan Yol Pratiği ve Türkiye / İLKE 23
- * Büyük Ekim Sosyalist Devriminin 60. Yıldönümüne Doğru... / SBKP MK Bildirisi 43
- * Portekiz Devriminin Bilançosu ve Geleceği / A. Cunhal ... 56
- * Komünistlerin En Sağlam Dayanağı
ENTERNASYONALİZM / Carlos Rocha 71
- * Çağımız Gerçeğinde Barış İçinde Birarada Yaşama İlkesi ... 77

*Sahibi: Öner Ciravoğlu / Yazışleri Müdürü: İlker Demir
Yazışma ve havale adresi: P.K. 71, İstanbul / Yönetim ve dağıtım adresi: Çağaloğlu başmusahip sok. Tan Apt. No: 10/11 İstanbul / Abone şartları Yıllık 100, altı aylık 50 lira. Dış ülkeler için iki katıdır / Baskı: Ze basımevi / Dizgi: EVREN Matbaası / İlan: Tam sayfa 500 lira, Diğer ilanlar santimi 25 lira / Basıldığı tarih: 17 Mart 1977*

1977 Başlarında Genel Görünüm ve Sınıf Mücadelesinin Perspektifleri – 1

A) EGEMEN SINIFLARIN DURUMU

M. Süreyya ÖNGEN

Ülkemizde sınıf mücadelesi giderek yoğunlaşıyor. Bir yandan bunalımı gitgide derinleşen tekeli sermaye ve ortaklarının emekçi halk güçlerine saldırısı şiddetlenirken, öte yandan işçi sınıfımızın ve tüm demokratik güçlerin emperyalizme ve yerli ortaklarına karşı mücadelesi güçlenerek sürüyor.

Somut durumun somut çözümlemesini yapmak, Türkiye’de sınıflar arası ilişki ve çelişkiler ile güç dengesine ve bunların politik yansımalarını tesbit ederek yorum getirmek için belli başlı bazı noktaların altını tekrar tekrar çizmemiz gerekiyor. Bu nedenle hazırladığımız bu yazının birinci bölümünde egemen sınıfların durumuna kısaca değinmek istiyoruz.

Gerek Türkiye işçi sınıfının ve diğer emekçi halk sınıflarının mücadelelerinin yükselmesinin gerekse uluslararası alanda sosyalist sistemin ve genel dünya devrimci sürecinin hızla güçlenmesinin —ve dünya kapitalist sisteminin bunalımının derinleşmesinin— sonucu olarak, yerli egemen sınıfların kendi aralarındaki çelişkiler de boyut kazanmakta, aynı zamanda Türkiye tekeli burjuvazisi ile emperyalist güçler arasındaki çıkar sürüşmeleri —hiç değilse pazarlıklar biçiminde— ortaya çıkmaktadır.

Bir başka deyimle, sosyalist sistemin öncülüğündeki dünya devrimci süreci güçlendikçe kapitalist sistemin bunalımı artmakta ve bu bunalım, dünya kapitalizmine bağımlı az gelişmiş bir ülke olan Türkiye’nin kapitalizmine daha da şiddetlenerek yansımakta, ve Türkiye açısından asıl belirleyici olan iç dinamiğin (sınıf mücadelesinin) keskinleşmesiyle, yerli egemen sınıfların bunalımı artmaktadır.

Yerli egemen sınıflar bir yandan yükselen emekçi halk hareketi karşısında bocalarken ve kendi aralarındaki ayrılıkların derinleşmesini önleyemezken ve bu nedenlerle değişik egemen kesimler değişik siyasal alternatiflerle bu bunalımdan «çıkış» yolu ararlarken, öte yandan emperyalist güçlerin Orta Doğu ve Doğu Akdeniz'de güttükleri güç dengesi ve AET'nin Türkiye burjuvazisine ödünler vermekten kaçınması ile yerli tekelci burjuvazinin açmazı büyümektedir.

Böylece Egemen sınıfların ve onların öncüsü yerli tekelci sermayenin bunalımı, politik planda belli başlı üç burjuva partisi arasındaki mücadelelere ve çekişmelere, aynı zamanda uzlaşmalara ve pazarlıklara sahne olmaktadır. Bu partiler AP, MSP ve CHP'dir.

Bu partilerden hiçbiri homojen, yani tek bir sınıfı veya zümreyi temsil eden partiler değildir. Burjuvazinin bu üç büyük partisinin siyasal tutumlarını daha iyi anlayabilmek için bu partilerin konumlarını ve bileşimlerini Türkiye'de sömürücü sınıfların sınıfsal karakterleri ve durumları bütünlüğü içinde ele almak gerekir. Egemen üretim biçimi kapitalizm olan (kapitalist bir ülke olan) Türkiye'de egemen burjuvazinin yanısıra pre-kapitalist kalıntılar da bulunmaktadır. Ne var ki, Türkiye'de kapitalistleşme sürecinin hızlı olduğundan pre-kapitalist ve feodal yapılar bir yandan hızla çözülürken, öte yandan pre-kapitalist sömürünün önemli bir kesimi kapitalist sömürünün de tabanıya girift olarak, kırlarda ona bağlı bir sömürücü zümreyi teşkil etmekte, ve kapitalist ilişkilerle içiçe girmiş bulunmaktadır. Kapitalizmle içiçe girmiş pre-kapitalist sömürücüler, kırsal kesimde büyük toprak sahipleri, tefeciler, rantiyeler (toprağını ortakçı ve yarıcıya verenler) ve aynı zamanda tefecilik de yapan, yani hem emekçi köylüyü aynı ve nakdi olarak borçlandıran, hem de onun malını ucuza kapatıp kapitalist pazarlara aracı kârıyla pazarlayan, hem de tekelci sermayenin ürünlerini kırlarda gene aracı kârlarıyla pazarlayan tüccarlardır. Yani kırlarda da egemen olan kapitalizm'dir. (*)

(*) Kırlarda feodal kalıntılara ancak güneydoğu Anadolu'da rastlanmaktadır. Fakat bu bölge dahil olmak üzere, Türkiye'nin her yanında tarım alanında pazar için üretim yapılmakta, ayrıca sömürü biçimi ne olursa olsun büyük toprak birimlerinde istisnasız olarak makinalı tarım uygulanmaktadır. Şu halde, tarım alanında feodal geleneklerin güçlü olduğu yörelerde bile, tarımda kapitalizmin karakteristiklerinden olan «pazar için üretim ve makinalı tarım» egemendir. Şu halde kırlarda kapitalizm hızla gelişmekte, buna bağlı olarak köylülük içindeki sınıf farklılaşması ve emekçi köylülük arasındaki tabakalaşma giderek daha fazla ölçüde belirginleşmektedir. Kırlarda emekçi köylülük: orta, küçük ve yoksul köylülük katmanları ile, yoksul köylülük kategorisindeki mevsimlik tarım işçilerinden ve diğer yarı-proleterlerden ibarettir. Buna karşılık, kırlarda toprakta egemen kesimler, büyük tarım kapitalistleri, zengin köylüler ve feodal kalıntılardır. Kırlarda kapitalizmin gelişmesi ile Ege, Çukurova,

Pre-kapitalist kesimler, Türkiyede uluslararası ve yerli tekelci sermayenin egemenliğindeki kapitalist ekonomiye bağımlıdır. Ülke kapitalist pazarı tekelci sermayenin kontrolü altındadır. Belirleyici güç tekelci burjuvazidir.

Tekelci kapitalizmin gelişimi hiç kuşkusuz pre-kapitalizmin aleyhine işlemektedir. Bu nedenle, Türkiye'deki tekelci sermayenin bir metropol ülkesindeki kadar güçlü olmaması, ülkenin ekonomisinde ve iç pazar örgütlenmesindeki yetersizlikleri dolayısıyla varlığını sürdüren pre-kapitalist kesimler, tekelci sermaye ile temel sömürü ortaklığı içindedir, ama kapitalistleşme boyunca kapitalist ve pre-kapitalist sömürücüler arasında sömürüden pay alma mücadelesi ve sürtüşmeleri kaçınılmaz olarak ortaya çıkmaktadır. Özellikle ekonomik-sosyal bunalımın derinleşmesi ve mücadelesinin yükselmesi işçi sınıfının tekelci burjuvaziye karşı mücadelesinin güçlenmesi ile, tekelci sermaye, kırsal kesimdeki sömürücülerin ve bu arada pre-kapitalist unsurların sömürü paylarını giderek kısımağa çalışmaktadır, kırlarda sınıf mücadelesinin gelişmesiyle birlikte pre-kapitalist kesimler bir yandan kırlardaki emekçi halk hareketi, öte yandan tekelci burjuvazinin artan etkisi ve kontrolü altında kalmaktadır. Burjuvazinin reformcu eğilimlerini merkez yönetiminde temsil eden CHP ise getirdiği programla kırsal kesimde orta ve küçük köylüleri **kapitalist düzenin çerçevesi altında** ve kapitalist bir anlayışla ekonomik bakımdan kooperatifler şeklinde örgütlemeyi önermektedir. Bu ise hem kırlarda kapitalistleşmeyi hızlandıracaktır, hem de küçük üreticilerin kapitalist düzende ekonomik örgütlenmelerini getirerek, tefeciliği kısıtlayacak, ayrıca köylünün malını ucuz kapatan aracı tüccarın payını azaltacaktır. Böyle bir kırsal ekonomik örgütlenmeyi CHP'nin yaygınca gerçekleştirip gerçekleştiremeyeceği belli değilse de, CHP'nin kırlardaki bu programı pre-kapitalist kesimleri büsbütün ürkütmekte ve onları tekelci sermayenin kendileriyle temel iş-

---

Trakya başta olmak üzere birçok yörede büyük tarım kapitalistlerinin gücü giderek artmaktadır. Bunun yanısıra, kapitalizmin bir başka göstergesi olan zengin köylülüğün gücü Güneydoğu ve Doğu Anadolu dahil olmak üzere, Orta, Batı ve Güney Anadolu ile Karadeniz bölgesinde çoğalmakta, mülksüzleşen ve yoksullaşan küçük ve orta köylüler topraklarını büyük tarım kapitalistlerine ve —gene tarım burjuvazisi kapsamına giren— zengin köylülüğe kaptırmaktadırlar. Gene zengin köylülük kategorisi, aynı zamanda tefecilik yoluyla köylüyü borçlandıran, ya da topraklarını ortakçıya, yarıcıya vererek feodal kalıntısalsömürü biçimine de sahip olan, aynı zamanda Anadolu kasaba ve kentlerinde tüccarlık ve rantiyelik yapan bir kesimdir. Bu kesimler, tefecilik, ortakçılık, yarıcılık gibi pre-kapitalist sömürü yöntemlerini de kullanmakla birlikte, kırlarda belirgin eğilim kapitalizmdir ve gelişen dinamik de kapitalistleşme doğrultusundadır. Dolayısıyla, buna bağlı olarak da kırlarda sınıf mücadelesi gitgide şiddetlenmektedir.

birliğini öngören kanatlarına doğru itmektedir. Bu kesimlerin řu ya da bu şekilde MC iktidarını desteklemeleri bundandır.

Sağ sosyal demokrasiyi destekleyen tekelci burjuvazinin reform istekleri ise daha ziyade kırlarda pre-kapitalizmi büsbütün kısıtlayacak bir tarım reformu şeklindeydir. Böylelikle, tekelci sermayenin, kendi kârlarından bir parça olsun vazgeçmeksizin ama kırlardaki aracı ve tefeci sömürüsünü azaltarak avantaj sağlayabileceği düşünölmektedir. Tekelci sermayenin Sağ sosyal demokraside somutlanan reformcu talepleri, böylelikle bir taşla iki kuş vurmak amacındadır: bir yandan küçük üretici tarafından üretilen ama kapitalist pazara gelinceye değin tefecilik-aracılık (aynı nakdi borçlandırma ve köylünün ürününü ucuza kapatıp, kapitalist pazarlara aracı kârlarıyla sevketme) kurumu zayıflayacak ve tekelci sermaye tarım ürünlerini arada aracı kârı bulunmaksızın veya fazla olmaksızın elde edebilecektir, öte yandan bu durum küçük üretici köylünün de işine gelecek, aracı kârı olmaksızın ürününü pazarlayabilecektir. Gene tekelci sermaye kendi ürünlerinin pazarlanmasında daha yaygın ve etkince örgütlenerek, veya sosyal demokrasinin programındaki gibi kapitalist düzen çerçevesi içinde tüketim kooperatiflerinin kurulmasını teşvik ederek, birinci veya ikinci elden sanayi ürünlerini kırlarda daha yaygın bir şekilde pazarlayabilecektir. Bilindiği gibi tekelci sermayenin yaygınca kullandığı bayilik kurumu, sadece petrol ürünlerinde otomobil, buzdolabı, çamaşır makinası, televizyon, çeşitli tarım araçları ve ilaçları alanlarındadır. Ama bu bayilik kurumlarının yanısıra tüketim kooperatiflerinin küçük kentlerde, kasabalarda vb. yaygınlaştırılması, tekelci sermayenin arada bayi kârı traktör, jip, kamyonet vb. dayanıklı mallarını veya çeşitli kimyasal tarım maddelerini, ayrıca basit tüketim maddelerini pazarlaması mümkün olacaktır. Anadolu'da CHP'nin öngördüğü biçimde tüketim kooperatif yerinin yaygınlaşmasından tekelci sermayenin hiçbir zararı olmayacağı gibi, arada aracı kârları bulunmayacağından veya azalmış olacağından dolayı, tekelci sermayenin pazarlama olanağı da artacaktır. Bu şekilde, tekelci sermaye, hem kapitalist pazarda tarım ürünlerini daha ucuza alabilecek, hem de kendi ürünlerini, daha genişçe pazarlayabilecektir. Tekelci sermayenin sosyal demokrasi yoluyla reform yapmak isteyen kesimleri bu yolun Türkiye'de kapitalistleşmeyi hızlandıracaklarını ve tekeliciliği güçlendireceğini, aynı zamanda halkın satınalma gücünü arttıracaklarını, enflasyonu bir parça olsun zayıflatacaklarını düşünmekte böylece tarımdan sanayie fon aktarılabilceğini, kırsal kesimde bankalar dışında tefecilik yoluyla dolanan ve 1969'da Demirel'in «teşkilatlanmamış kredi piyasası» adı verdiği alandaki paranın merkezileşmesini sağlayabileceğini ummaktadır. CHP'nin bu göreve aday olduğu açıkça ortadadır. Esasen, bilinçli veya bilinçsiz kullandığı bir deyim olan «ilkel kapitalizme karşıyız» sözü, CHP'nin kırlarda-

ki misyonunu daha iyi göstermektedir. Ve bir tarım ülkesi olan Türkiye'de, böyle kırsal reformların, tekelci sermaye ve kapitalizmin gelişimi açısından, yani kapitalizmin modernizasyonu bakımından taşıdığı önem büyüktür. Büyük toprak sahiplerinin ve kırlarda kapitalist ilişkilerle ve sömürüyle içiçe geçmiş tefecilik vb. gibi pre-kapitalist kesimlerin MC içinde ve etrafında birleşmesi ve CHP'ye bu denli karşı olmasının bir nedeni budur. Diğer nedeni de hiç kuşkusuz sosyal demokrasinin savunduğu burjuva demokrasisinin gerektirdiği demokratik siyasal reformların, kırlarda sınıf mücadelesini siyasal reformların ve köylülüğün ekonomik örgütlenmesinin, kırlarda sömürücü kesimlere karşı emekçi sınıf mücadelesini büsbütün yükselteceği, güçlendireceği yani böyle bir güçleniş için elverişli olanaklar ve ortam hazırlayacağı korkusudur.

Bugün MC içinde özellikle Adalet Partisi, pre-kapitalizmi daha tetrici ve çok daha yumuşak yollardan uzun vadede tasfiyeyi savunmakta, bu nedenle, **tekelcilerin kontrolü altındaki** bir kapitalist pre-kapitalist temel işbirliğini ve politik ittifakını öngörmektedir. AP'nin arkasındaki tekelci sermaye gruplarının temel politikası budur.

Hakim sınıflar içindeki farklılaşmalar hiç kuşkusuz bundan ibaret (yani tekelci sermayenin kontrolündeki burjuvazi ile gene kırlarda gene kapitalist ilişkilerle içiçe girmiş pre-kapitalist kesimler arasındaki farklılaşmadan ibaret) değildir.

Türkiye'nin kapitalistleşme süreci geliştikçe, tekelci sermaye gücünü arttırdıkça tekelci sermaye ile tekelci olmayan sermaye arasında da çelişki açık seçik gözlenmektedir. Bu çelişkiyi tekelci sermaye ile tekel dışı sermaye arasındaki çelişki, ya da tekelci burjuvazi ile orta burjuvazi arasındaki çelişki olarak nitelendirmek mümkündür.

Burada orta burjuvazinin tekellerle olan çelişki ve ilişkilerini, bir başka deyimle orta burjuvazi konusunu İLKE'nin Ocak 1977 sayısındaki Ulusal Demokratik Devrim yazısında işlenmişti. Bu sayımızda ise kapitalist-olmayan yol konusunda aynı noktaya kısa bir değinme yer almaktadır. Tekelci burjuvazi ile tekel dışı (orta) burjuvazi arasındaki kristalleşme özellikle sanayi sektöründe belirgindir. Bu nedenle, günümüz koşullarında orta burjuvazinin tekelci sermayeye karşı olan ekonomik talep ve eğilimlerini tekel dışı sanayiciler temsil etmektedirler. Önceden de İLKE'de belirtildiği gibi anti-empyalist eğilimi olmayan, ama anti-monopolist karakteri gitgide belirginleşen bu kesimin siyasal tercihleri de henüz billurlaşmış değildir. Kategorik olarak ve somutta bu kesimler özlemlerini CHP'de bulmaktadırlar. Bununla birlikte MSP içinde de böyle unsurların varlığı gözlenmektedir. MSP kendi kontrolündeki teknik bakanlıklar ve devlet daireleri aracılığıyla, kendi partisini destekleyen orta burjuva unsurlara önemli teşvikler ve krediler vermektedir. MC içinde bu konunun önemli bir sür-

tüşme haline geldiği görülmektedir. (MSP'nin bu tutumu, aynı zamanda kendisini destekleyen bazı tekelci unsurlara da avantajlar sağlamak şeklindedir, yani MSP'nin AP ile sürtüşmesiyle sadece MSP'li orta burjuvalarla, diğer tekelciler arasındaki bir çelişkinin yansıması olarak almak doğru değildir. Bununla birlikte, tekelcileri bu denli tedirgin eden ve MC içinde MSP'ye karşı sert tedbirler almağa yönelten şey, MSP'nin palazlanmış orta burjuvaları daha da teşvik edip, yeni tekelciler ve tekeller yaratmak ve genel olarak kendi partisini desteklediğini bildiği orta burjuva unsurları, sanayicileri kayırmasıdır)

Nitekim, AP'nin kontrolündeki Maliye Bakanlığı, Mart ayı başında önemli bir genelge yayınlayarak MSP'nin kontrolündeki bakanlıkların ve onlara bağlı devlet dairelerinin harcamalarını kayıt ve şart altına almağa kalkışmıştır. Bu önemli haberi buraya aktarmakta yarar görüyoruz:

«Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon imzasıyla yayınlanan ikinci bir genelgeyle, 1977 malî yılı bütçesi'nde yer alan fonların kullanımının Maliye Bakanlığı'nın yetkisinde olduğu tekrarlanmıştır. Maliye Bakanlığı Bütçe Genel Müdürlüğü aracılığıyla yayınlanan genelgede, başta Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı olmak üzere MSP'li bakanlıkların yatırım harcaması yapabilmesi bir dizi şarta bağlanmıştır.

Bu şartlar özetle şöyledir:

- [1] Yatırımın etüd ve projesinin tamamlanmış olması.
- [2] Yatırım konusu bütçe ödeneğinin ilgili kuruluş yetkilileri tarafından onaylanmış olması.
- [3] Yatırımlarla ilgili olarak Devlet Planlama Teşkilâtı'nın vizesinin alınması.
- [4] Bütçe ödeneğinin, doğrudan doğruya fiziki yatırımların gerçekleşmesine, mal ve hizmet alımlarına dönük ve büyük inşaat ve onarım giderlerine tahsis edilmiş bulunması.

Maliye Bakanı'nın genelgesinde, bu şartların yerine getirilmemesi halinde, bütçe fonlarının kullanımı için Bütçe Kanunun'daki özel hükümlerin uygulanamayacağı, genel esasların geçerli olacağı açıklanmıştır. Böylece, MSP'nin «Ağır sanayi hamlesi» propagandasının özünü oluşturan ve Sanayi Teknoloji Bakanlığı'na bağlı olarak kurulan ağır sanayi kuruluşlarının yatırım harcamalarının kontrolünü Maliye Bakanlığı'nın elde tutacağı belirlenmiştir. Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon'un daha önce Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü aracılığıyla bütün Bakanlıklar, Bakanlık Muhasebe Müdürlükleri ve Bakanlık Merkez Saymanlıkları'na gönderilen genelgesi, bu esaslara uyulması için emir niteliği taşımaktadır. Bilindiği gibi, Bakanlık Muhasebe ve Bakanlık Merkez Saymanları doğrudan doğruya Maliye Bakanlığı'nın memurlarıdır.

MSP'NİN KOYDURDUĞU HÜKÜM İŞLEMENECEK

Maliye Bakanı'nın Bütçe Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle birlikte yayınladığı genelgeler, Bütçe Kanunu'nun «yatırımlarla ilgili ödenekler Bütçe Kanunu'nun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren serbest bırakılır» yolundaki hükmünün uygulanma olanağını ortadan kaldırmıştır. Böylece, dörtlül koalisyondun MSP kanadını Bütçe Kanun Tasarısını imzalamak karşılığında Bütçe Kanunu'nda yer almasını sağladığı «ödeneklerin serbest bırakılması» hükmü işlerliğini yitirmiştir.

Maliye Bakanı'nın birbirini tamamlayan iki genelgesi, ayrıca, Bütçe Kanunu'nun (4) cetvelinde «mali transferler» başlığı altında yer alan ve sanayi yatırımlarıyla ilgili fonların kullanışı ile ilgili esasları tespit yetkisini Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'na bırakan hükmü de uygulanmaz hale getirmiştir.

Bu nedenle, etüd ve projesi tamamlanmamış, yetkili mercilerce onaylanmamış. Devlet Planlama Teşkilâtı'nca vizesi alınmamış yatırım projelerine ilişkin ödenekler, transferlerle ilgili genel serbest bırakma oranlarına tabi bulunmaktadır.»

Maliye Bakanı'nın açıklamasında, öngörülen şartların yerine getirilmemesi halinde «yatırımlarla ilgili ödeneklerin serbest bırakılması» yolundaki Bütçe Kanunu'nun 4'üncü maddesinin işlemeyeceği belirlenmiştir.

Böylece, dörtlül koalisyondun MSP kanadını Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına bağlı olarak kurulan Tümosan, Taksan, Testaş, Temsan, Gerkonsan, Telesan, Tüteks ve ilgili diğer bütün kuruluşlar aracılığıyla sürdürdüğü «ağır sanayi hamlesi» propagandasının geleceği Maliye Bakanlığının denetimine girmiştir.

İlgililer, bir yatırımla ilgili etüd ve proje hazırlanmasının, onay ve vize işlemlerinin tamamlanmasının en az bir yıl süreceği belirtilmekte, AP'nin erken ya da normal tarihinde yapılacak bir seçime kadar MSP'yi «açık düşürdüğünü» savunmaktadırlar.»

(Cumhuriyet; 5.3.1977)

Bu genelge MSP çevrelerinde sert bir tepkiyle karşılanmış ve MSP genel başkan yardımcısı Fehmi Cumalıoğlu, Maliye Bakanlığının, MSP'nin yatırım harcamalarını koşullara bağlayan genelgesini «ihanet» olarak nitelemiş ve düzeltilmesini istemiştir. **(Cumhuriyet, 5.3.1977)**

Öte yandan ertesi gün; «AP genel başkan yardımcısı İsmail Hakkı Yıldırım bütçe yağmacılığının ancak erken seçimle önlenebileceğini belirtmiş; 'bütçe yağmacılığından' Erbakan'ın tutumunu mu kastediyorsunuz, şeklindeki soruya ise 'Kimi kastettiğim açıktır' cevabını vermiştir.» **(Günaydın, 6.3.1977)**

AP genel başkan yardımcısı bu sözlerini Yankı dergisinin 7 Mart tarihli sayısına verdiği demeçte —erken seçimin bugün en önemli konu olduğuna değinerek— şöyle izah ediyor:

«Bence bugün Türkiye'nin en önemli problemi budur. Siyasi tansiyonun düşürülmesi, anarşik eylemlerin gerilemesi ve siyasi amaçla bütçe yağmacılığı tasavvurları ancak bu suretle kırılabılır.»

MSP'nin parti yönetiminde bulunan kanadının bugün göze çarpan ekonomik tutumları şöyledir:

- Ekonomi üzerinde belli bir devlet kontrolünü kurmağa çalışmak. MSP'nin bu tutumu, gerçekte yeterince palazlanmamış bir kısım tekeller ile kategorik olarak orta burjuva konumuna giren bir kısım yatırımcıyı devletin himayesine alarak, güçlendirmektedir. Bu himaye başlıca şu biçimlerde somutlanmaktadır: onları kredilerden yararlandırmak, devlet yatırımlarına ortak etmek, devlet ihalelerini bu unsurlara vermek, MSP'in kontrolündeki bakanlıklar aracılığıyla, MSP'ye ve onun ardındakilere tekelleri veya tekel dışı kapitalistlere karşı olan tekellerin devlet fonlarından yararlanmalarını kısıtlamak, vb.. vb..

Sümerbank'ın sloganlaştırdığı «sanayide devlet» sözü, gerçekte MSP'nin taşıdığı belli devletçi yönelimlerin bir yansımasıdır. Ve bu devletçiliğin karakteri bir kategorik milli burjuva devletçiliği olmayıp, belli kapitalistleri himaye ve kalkındırmadır.

- Öte yandan MSP yabancı sermayeye karşı değildir. Sadece Ortak Pazar'dan daha fazla ödün istemektedir. Gene MSP'nin emperyalist kredi kurumlarından Dünya Bankasına karşı koştığı istekler de kredilerin artırılması yönündedir. Emperyalist burjuvazi, ancak somut projelere yatırım yaptığına ve başlıca somut projelere kredi verdiğiğine göre, MSP'nin bu direnişindeki amaç da, gene kendisine arka çıkan tekelleri ve tekel dışı unsurlara kendi kontrolündeki bakanlıklar aracılığıyla AET'den ve Dünya Bankasından vb. sermaye ithali veya direkt kredi vb. sağlamaktır. AP'nin MSP'li bakanlık yatırımları için kısıtlama getirmesi bundandır, MSP'nin tutumunu «bütçe yağması» olarak nitelemesi bundandır. (AP genel başkan yardımcısı, bu sözleriyle, güttüğü mantık şöyledir: «Genel seçimlerde MSP'nin oylarının AP lehine azalacağı ve özellikle DP'nin iyice eridiği, CGP'nin ise silindiği bir seçimlerde, biz avantajlı çıkacağız. CHP tek başına iktidara gelemeyeceğine göre, bugünkünden daha güçlü ve sandalye sayısı daha fazla bir AP ile onun yedeğindeki bir MSP'nin gene üçer beşer milletvekillik MHP ve CGP ile kuracağı bir hükümette AP'nin üstünlüğü ezici olacak, böylelikle yeni bir MC formülü ortaya çıkacaktır, fakat bu formül şimdikinden farklı olarak MSP'yi iyice kısıtlayacaktır. Eğer erken seçim yapılırsa, bu yılki bütçe'den MSP'nin ve ardındakilerin daha fazla yararlanması bir an önce önlenmiş olacaktır») AP, erken seçim ko-

nusunda esas olarak CHP'ye karşı erken seçim hesapları yaparken, kendisini arkadan vuran MSP'ye karşı da hesaplar içindedir ve bu hesaplar arasında, birtakım bakanlıkları bir an önce MSP'nin elinden kurtarmak AP'nin erken seçim hanesine yazdığı faydalarından birisidir. Aynı şekilde, MSP erken seçime en sert biçimde karşı çıkarken, seçimler sonucunda AP'nin bugünkünden daha fazla güçleneceğini, kendisinin ise güçlü bir CHP ile güçlü bir AP arasında, yedeğe takılmaktan başka bir fonksiyonu olmayacağını düşünmekte, bugün eline geçirmiş olduğu fırsatı sonuna kadar kullanabilmek için, seçimlerin süresini mümkün mertebe uzun kullanabilmek, kontrolündeki bakanlıkları yukarıda özetlediğimiz doğrultuda daha da işletebilmek hesapları içindedir. Genel seçimlerde ister CHP tek başına iktidara gelebilsin, isterse gelemesin, —ve CHP'nin tek başına iktidara gelemeyeceği bir durumda, MSP ister CHP ile isterse AP ile koalisyon yap-sın— her durumda MSP bugün korumakta olduğu bakanlıkları ve avantaj-ları aynen muhafaza edemeyeceğini bilmektedir. Bu nedenle, MSP seçimlerin normal zamanda yapılmasını isterken esas motif olarak bu üç ay içinde oylarını büyük ölçüde arttırabilme şansı için değil —çünkü 3 ayda böyle bir şans yoktur—, fakat esas olarak denetimindeki bakanlıkları yukarıda anlattığımız yönde bir süre daha işletebilmek dileğini taşımaktadır.)

Gene AP'nin son zamanlarda CHP ile «teknik düzeyde» seçim görüşmelerine başlamağa yanaşması dikkat çekicidir. Çünkü AP'yi destekleyen tekelci çevrelerde de MSP'nin «devletçi» tutumundan ötürü şikayetler artmıştır ve birtakım siyasal amaçlarla birlikte ve tekelci güçlerin öteden beri istedikleri AP-CHP koalisyonu mantığının, genel seçimler öncesinde bugünkü somut durumdaki bir yansımasıdır.

İstanbul Ticaret Odası Başkanı hakkında 5 Mart Cumartesi günü Cumhuriyet gazetesinde verilen şu haberin burada altını çizmek istiyoruz:

Nitekim, tekelci burjuvazinin geniş kesimleri de MSP'nin hükümetteki konumunu yeni tekelleşenler türetmek ve bazı tekelleşenleri palazlandırmak yolunda bir «devletçiliğe» araç edinmesine karşıdır.

«İstanbul Ticaret Odası Başkanı Celâl Umur ekonomik ve siyasal istikrar için erken seçime gidilmesini istemiştir. Bu arada partileri asgari müştereklerde birleşmeye çağırarak Umur son kur ayarlamasının doz ve zamanının yanlış saptandığını ileri sürmüştür.

İTO yönetim Kurulu Başkanı Celâl Umur dün düzenlediği basın toplantısında ağır sanayi yatırımlarının devlet eliyle yapılmasını çelişki olarak nitelediklerini belirterek şunları söylemiştir:

«Ağır sanayi yatırımlarının devlet eliyle yapılmasının peşinen kabul edilmiş olmasının, karma ekonomi sistemi içinde kamu ve özel sektör dengesini olumsuz yönde ve önemli derecede etkileyeceği kanısındayız. KİT'lerin sürekli zarar ettikleri ve bu zararın bütçeden karşılandığı ve bütçe

açıkları ile enflasyona neden oldukları kabul edilmişken ağır sanayi yatırımlarının devlet eliyle yapılması, büyük bir çelişkidir.»

Öte yandan taban fiyat politikasının üretimi arttırma yerine kısıtlayıcı etki gösterdiğini ileri süren İTO Başkanı, konunun politik amaçlara yönelik bütün partilerce yarışma haline getirildiğini ileri sürmüştür. Umur tütünde ekonomi zorlanarak üretici desteklenirken patateste üreticinin kaderine terkedildiğini belirtmiştir.»

(Cumhuriyet - 5 Mart 1977)

• MSP'nin üçüncü belirgin ekonomik yönelimi, Arap ve diğer müs-lüman ülkeler başta olmak üzere Üçüncü Dünya ile özellikle ekonomik ilişkileri geliştirmektir. Bu ise, dayanıklı tüketim mallarını pazarlamak için alan arayan tüm tekelci sermayenin isteklerine aykırı düşmediği, ayrıca Kıbrıs çıkartmasından sonra uluslararası politikada bütünüyle yalnız kalan Türkiye'ye belli politik ilişkiler getirmek isteyen tüm tekelci sermayenin ortak eğilimi olduğu için ne CHP ne de AP buna karşı değildirler. (*)

Hakim sınıflar arasındaki ilişki ve çelişkilerin, henüz Türkiye'deki kapitalistleşme ve tekelci sermayenin güçlenmesi sürecinin yaşandığı bir dönemde, hiç kuşkusuz, egemen sınıf ve zümreler arasındaki ilişki ve çelişkilerin de billurlaşması sürmektedir. Bu nedenle egemen sınıflar arasındaki ilişkiler (ya da çelişkiler) gelecek yıllarda daha da net bir görünüme kavuşacak, burjuva partilerinin de tutumları buna bağlı olarak kristalleşecektir. Bugün mevcut burjuva partilerinin homojen olmayan yapıları da bu gelişim süreciyle ilgilidir. Bu partiler arasında en çok heterojen durumda olan MSP'dir. MSP'nin ardında bazı tekelci gruplardan, orta burjuvaya, şeyh, ağa tefeci vb. gibi birkısım pre-kapitalist unsurlardan bir kısım burjuva özlemlerine kadar heterojen bir yapı vardır. Bu he-

(*) Türkiye'deki halk güçleri de Üçüncü Dünya ve sosyalist sistemle yakın ilişkiler kurulmasından yanadır, ama halk güçleri, tekelci sermayenin Üçüncü Dünya için güttüğü, pazar alanları yoluyla sömürü amacını değil, halkların emperyalizme karşı bağımsızlık, demokrasi, barış, sosyal ilerleme ve sosyalizm yönünde işbirliği amacını gütmektedir. Böyle bir özlem tekelci sermayeden beklenemeyeceğine göre, tekelci sermayenin üçüncü dünyaya yaklaşma istekleri ile işçi sınıfımızın ve halk güçlerinin üçüncü dünya ile dayanışma istekleri arasında nitel bir fark ve derin bir uçurum vardır. (Keza, SSCB'nin detant koşullarında Türkiye ve benzeri azgelişmiş ülkelerde emperyalizmin nüfuzunu kırabilmek, sanayileşmeye yardım ederek işçi sınıfının nicel ve nitel gücünü arttırmak, sosyalizmin maddi önkoşullarını güçlendirmek, bölge ve dünya barışının gelişmesine katkıda bulunmak amacıyla Türkiye'ye yaptığı yardımlara tekelci sermayenin bakış açısı ile Türkiye işçi sınıfının bakış açısı da çok farklıdır. İşçi sınıfımız Türkiye'nin sosyalist sistemle ekonomik ve teknik işbirliğinin gelişmesini yukarıda söylediğimiz amaçlarla, ve ayrıca halkların azılı düşmanı anti-komünist ve anti-Sovyetik propagandaları kırabilmek doğrultusunda değerlendirmeye çalışırlar)

terojen yapı şimdilik islâmcılık bağlarıyla birbirine bağlıdır, ama kapitalist bir toplumda, çoğunlukla kapitalist toplumun çeşitli zümrelerinden gelen kesimlerin gene feodal toplumun üstyapısı olan dinci ideolojiyle uzun süre bağlı kalmaları düşünülemez. Bu nedenle, MSP'yi şu anda ideolojik anlamda islamcı motiflerle destekleyen çeşitli kesimlerden gelmiş unsurların arasındaki birlik de, bu unsurların çıkarlarının zamanla farklılaşması ile ortadan kalkacaktır. Kaldı ki, MSP içinde azınlıkta olan bir kanadın AP'ye geçmek veya kararlı bir şekilde AP ile kalıcı bir ittifak yapmak amacıyla ve eğiliminde olduğu bilinmektedir. Bu eğilim son MSP kongresinde önemli bir yenilgi almış ve yönetimdeki temsilcilerini yitirmiştir. Bununla birlikte MSP Meclis grubunda 18 kadar temsilcileri olduğu söylenmektedir. Teşkilât kademelerinde ise bu kanadın güçlü olmadığı Kongreden anlaşılmıştır.

Öte yandan, MSP, din ve mâneviyat sloganlarını bir yandan sürdürürken hiç de öyle sanıldığı gibi dinciliği güçlendirmek yoluyla güçlenmeyi hayal etmek tutumu içinde olmadığı görülmüştür. Bundan çok farklı olarak, MSP, din, ahlâk maneviyat sloganlarını bir yandan sürdürürken, koalisyonun kurulmasında önemli teknik bakanlıkları, yatırım bakanlıklarını ele geçirmiş ve ekonomik alanda yukarıda anlattığımız doğrultuda adımlar atmıştır. Bir başka deyimle, MSP tarzındaki fanatik dinci bir parti ekonomik planda hiç de öyle feodal kesimlerin partisi olmamış, tersine kapitalist kesimlerin partisi olmuştur ve o kapitalist kesimleri güçlendirmeye vargücüyle çalışmıştır. MSP'yi batı Avrupa'daki Hristiyan Demokrat Partilerle karşılaştırmak doğru değildir. Çünkü feodalitenin ve her türlü pre-kapitalist kalıntının tasfiye edildiği çoğu Batı Avrupa ülkesindeki Hristiyan Demokrat Partilerin Hristiyanlığı (dinciliği) sadece lâftadır. O partiler metropol kapitalizminin, finans kapitalin, reformcu olmayan muhafazakâr veya liberal partileri durumundadırlar. Türkiye gibi pre-kapitalist kesimlerin bulunduğu ve üstyapı planında feodal geleneklerin daha güçlü olduğu bir ülkede ise MSP gibi bir partinin, —ideolojik sloganlarına bakılarak— salt feodal kalıntıların partisi olması beklenirken— tersine, MSP kapitalleşmeyi ve sanayileşmeyi hızlandırmaya çalışan, belli kapitalist unsurların çıkarlarını koruyan bir burjuva partisidir. Üstelik de AP, CGP, ve MHP' den gelen sıkıyönetim önerilerine karşı çıkan, fikir özgürlüğünün olması gerektiğini sık sık tekrarlayan, diğer koalisyon ortaklarından daha az anti-komünist sloganlar kullanan bir tutumu vardır. Hatta Yankı Dergisinin son sayısına verdiği demeçte, Erbakan, komünizmin savunulmasının da yasak olmaması gerektiğini, fikir hürriyetinden yana olduğunu söylemiştir.

MSP'nin bugünkü heterojen yapısı, yukarıda da belirttiğimiz gibi, zamanla ayrılmaya uğrayacaktır. Hiç kuşkusuz, MSP'nin ilerici bir parti olduğunu iddia eden görüşler Marksizm'le bağdaşmaz. Burada sadece gös-

termek istediğimiz şey, MSP'nin dinci maneviyatçı sloganlarına bakılarak onu bir pre-kapitalist bir parti olarak görmenin yanlışlığıdır. Pre-kapitalist unsurlar bu partide bulunmaktadır, fakat MSP kapitalizmin bir partisidir, ve kapitalistleşmeye hizmet etmektedir.

Egemen sınıflar arasında bugün politik platforma yansıyan çekişme ve sürtüşmeler ya da ittifaklar, başlıca şu üç noktada odaklaşmaktadır. 1 — Kapitalist sınıflarla pre-kapitalist sömürücüler arasındaki ilişki ve çelişkiler 2 — Tekelci burjuvaziyle tekel dışı (orta) burjuvazi arasındaki ilişki ve ilişkiler 3 — Tekelci sermayenin kendi içindeki (tekelci gruplar arasındaki) ilişki ve çelişkiler.

Bugün bu üç ilişki ve çelişki dizisi burjuva partileri arasında içiçe geçmiş karmaşık bir görünüm arz etmektedir. Ve belirttiğimiz gibi, kapitalistleşme süreci geliştikçe ve tekelci sermayenin diğer sömürücüler üzerindeki üstünlüğü büsbütün arttıkça, bu ilişki ve çelişkilerde de kristalleşme kaçınılmaz olarak derinleşecektir.

Hiç kuşkusuz, egemen sınıflar arasında tartışılmaz şekilde belirleyici olan tekelci burjuvazidir. Bu nedenle tekelci sermayenin kendi içindeki çekişmeler, yani tekelci gruplar arasındaki mücadele burjuva üstyapısında (politikasında) en büyük önemi taşımaktadır.

Tekelci sermayenin ortak politik isteği, 1973 seçimlerinden bu yana bir AP-CHP koalisyonudur. Bu çözümü istemekte tekelci sermaye kendi açısından çok haklıdır. Çünkü bu şekilde tekelci sermayenin güçlü bir politik iktidarı oluşabilecek, böyle bir koalisyon tekelcilere göre şunları yapabilecektir: 1 — Esas olarak işçi sınıfının yükselen mücadelesini önleyebilecek etkin bir hükümet kurulmuş olacaktır. İşçi sınıfının bazı önemli acil taleplerini destekleyen CHP'nin solculuğu böylelikle iyice ehlileşmiş olacak, yani CHP'nin taşıdığı kimisi radikal sayılabilecek reformculuğu, tümüyle bir tekelci burjuva reformculuğuna dönüşecektir. 2 — Aynı şekilde, CHP içinde küçük burjuva radikalizmini temsil eden ve objektif çıkarları işçi sınıfı ile ittifak kurmaktan geçen, ayrıca sübjektif olarak da bu eğilimi gösteren sol-sosyal demokrat kanadın, CHP politikasını sola çekmeğe çalışan çabaları önlenmiş olacak, CHP, çoğu Avrupa ülkelerinde görüldüğü gibi tipik bir Merkez sol büyük burjuva partisi haline dönüşecektir. Oysa gerek işçi sınıfının yükselen sınıf mücadelesi, gerekse CHP içinde güçlü ifadesini bulan küçük burjuva sosyal muhalefeti, bu partinin batıdaki gibi klasik bir Sağ Sosyal Demokrat parti olmasını, —yani reformculuğu tekelci burjuva reformizmiyle sınırlanmış bir mekze sol parti durumuna indirgenmesini— önlemekte CHP'yi, tekelci sermayenin reformcu eğilimlerinin istediği sınırların solunda tutmaktadır. 3 — Böyle bir AP-CHP koalisyonu aynı zamanda çoğunlukla CHP'de, kısmen de MSP'de çıkarlarını bulan orta burjuva kesimlerin muhalefeti de nötröle edilmiş

olacaktır. 4 — Gene böyle bir hükümet, tekelci sermayenin pre-kapitalist kesimlere karşı istediği tarım reformlarını gerçekleştirebilecek, tarımdan sanayiye fon akışını hızlandırıp merkezileştirebilecektir. 4 — CHP-AP koalisyonu olunca tekelci sermaye bu koalisyonda hemen hemen büyük çoğunluğuyla temsil edilmiş olacağından tekeller arasındaki çıkar çatışması kapitalist ekonomiye zarar vermeyecek bir biçimde, aynı hükümet içinde daha kolayca yumuşatılabilecek krediler ve diğer devlet fonları daha barışçıl ve «adilane» biçimde tekeller arasında paylaştırılabilir, gene böyle bir hükümetin alacağı ekonomik kararlar, tekelci sermayenin şu veya bu finans gruplarını kayıran nitelikten çıkıp, onların ortak çıkarlarını yansıtabilecek, bir başka deyimle devlet yönetiminde tekellerin çıkarlarının bağdaştırılması sağlanacak, yani tekeller arasında bir anlaşma ve uzlaşma zemini, en yetkili organlarda sağlanmış olacaktır. 5 — Gene aynı şekilde, işçi sınıfının ve radikal eğilimli diğer emekçi katların sınıf mücadelesini bu şekilde —CHP kanalıyla— sosyal barış ve oyalama yöntemleriyle **bir süre için** yumuşatabilme olanağına kavuşacağını uman tekelci sermaye, kendisine zarar vermeyecek türden bazı ödünleri (reformları) verebilecektir. 6 — Tekelcilerin deyişiyle «siyasi istikrar» sağlanacak, ekonomik büyüme ve tekelci gelişim yolunda daha rahat adımlar atılacaktır. 7 — CHP'nin AP ile koalisyona gitmesi Ortak Pazar ile ilişkilerin düzelmesini kolaylaştıracaktır. (Bu faktör, diğer etkenler ve araçlarla **birlikte** önem taşımaktadır.)

Tekelci sermayenin bu yoldaki bir CHP-AP koalisyonu gerçekleşmemiştir. CHP'yi destekleyen kesimlerin radikal talepleri, Türkiye'de işçi sınıfı mücadelesinin güçlenmesi ve sosyal demokrasinin işçi sınıfını yanına alma istekleri, öte yandan özellikle AP-MHP işbirliğindeki genel faşizan saldırı, hem objektif olarak, hem de sübjektif bakımdan böyle bir koalisyonu imkânsız kılmaktadır.

Tekelciler büyük bir çoğunlukla AP-CHP formülünde kendi aralarında anlaşmışlardır, fakat bunun objektif olarak gerçekleşmesi CHP ve AP'nin sınıfsal bileşimleri ve özellikle CHP'nin sol-sosyal demokrat kanadının varlığı, ayrıca geniş emekçi yığınlarının faşizme ve sağa karşı şimdilik acil taleplerini CHP kanalıyla gerçekleştirebilme ümitleri ve bu kitlelerin güçlü demokratik, ilerici özlemlerinin CHP üzerindeki ağırlığı böyle bir tekelci sermaye formülünü önlemektedir.

Bir CHP-AP formülü işlemeyince, geriye kalan alternatifler arasında, tekelcilerin istekleri başlıca şu eğilimlerde somutlanmaktadır: 1 — Bir kısım tekelci, faşist bir diktatörlükten yanadır. Fakat ne uluslararası konjonktür ne de iç dinamik koşulları böyle bir faşist diktatörlüğe el vermediği için, tekelci burjuvazinin en gerici kesimlerinin savunduğu, istediği bu formül, tekelci burjuvazi içinde şu anda yaygınlaşmamaktadır. 2 — Geriye,

tekelcilerin iki belirgin eğilimi kalıyor: bunlardan birisi, AP'nin ağırlığındaki bir hükümet kanalıyla «otoriter demokrasi» adını verdikleri bugünkü MC eğilimli, ama aynı zamanda sıkıyönetim vb. yoluyla sosyal muhalefeti de bastırıp sindirebilecek bir hükümet. Bunu isteyen tekelci gruplar AP'yi desteklemektedirler. Aynı tekelci gruplar, böyle bir formülün önkoşullarından olarak pre-kapitalist kesimlerle temel egemen ittifakın sürmesinden yanadırlar. Ne var ki, bu tekelci zümreler MC tipi bir hükümet aracılığıyla Türkiye'de sınıf mücadelesini geriletmediklerini, yani «siyasi istikrarı» sağlayamadıklarını görmekteyiz. Gene de önemli tekelci bölümler, MSP'nin etkisinin «bütçe yağmasının» önlediği bir AP ağırlıklı hükümetten yanadırlar. 3 — Tekelci sermaye içinde nicel ağırlığı olmasa bile, nitel ağırlığı büyük önem taşıyan bazı finans grupları ise, — AP-CHP koalisyonu olmadığı takdirde— CHP iktidarından yanadırlar. Böyle bir iktidar, sınıf mücadelesini sosyal barış yöntemiyle, bazı reformlar yoluyla yumuşatıp Ortak Pazar'la ilişkileri düzeltecek, sosyalist sistemden ve Üçüncü Dünyadan daha geniş bir yardım görebilecek, böylelikle kapitalist büyümeyi tekelci gelişimi hızlandıracaktır. Akıllı ve uzun vadeli düşünebilen bazı büyük finans grupları bu yolu tercih etmektedirler. CHP'nin içindeki sol-sosyal demokrasiden ve geniş emekçi yığınların CHP üzerindeki acil taleplerinden, bu tekelcilerin kuşkuları ve şikayetleri olsa bile, bir sosyal demokrat iktidarın yukarıdaki avantajlarla sağlayabileceği kapitalist büyüme, aynı zamanda kitlelerin bazı reform taleplerini karşılamaya yetebilecek fonları getirebilir. Ayrıca yukarıda da değindiğimiz şekilde, sosyal demokrat bir hükümet şayet kırlarda köylülüğün —kapitalist düzen çerçevesinde— ekonomik örgütlenmesini sağlayıp, araçları, tefecileri vb. devreden çıkarabilirse, sanayie tarım sektöründen önemli fonlar aktarılabilir, aynı şekilde kırsal kesimde merkezileşemeyen bir kısım sermaye böylece merkezileşecektir. CHP, bugün AP'dekinden farklı olarak hiçbir şekilde pre-kapitalist kesimleri ve özlemleri içinde barındırmamaktadır; bu ise kapitalist büyümeyi —aynı zamanda pre-kapitalizmi daha hızlı kısıtlayarak— sağlamak isteyen belli tekelci grupların isteklerine uygun düşmektedir. Bir AP-CHP koalisyonu olmadığı takdirde, CHP'ye eğilim gösteren büyük tekelci grupların başında Koç grubu gelmektedir. Bilindiği gibi Koç grubu özel sektör alanında Türkiye'nin en gelişkin sanayiini elinde tutan —dayanıklı tüketim malları üreten— bir tekelci gruptur. Ayrıca devletle en fazla ortak yatırıma sahip olan grup da gene Koç grubudur. Öte yandan AET ile en gelişkin ilişkiler ve ortak sanayi yatırımları gene bu gruptadır. (Ortak Pazarla yakın ilişkileri olan bir başka grup da —Eczacıbaşı— aynı eğilimi taşımaktadır.)

İşte Türkiye kapitalizminin —temelde dünya kapitalizminin bunalımına bağlı olan ve işçi sınıfı ile diğer emekçi yığınların yükselen belirle-

yıcı sınıf mücadelesiyle— derinleşen bunalımı ve bunalım içindeki egemen sınıfların keşmekeşi ve çözümsüzlüğü 'kısaca egemen sınıfların krizi' 1977 genel seçimleri öncesinde başlıca bu görünümüdür.

Buna karşılık, emekçi sınıflar da çözümsüzlük içindedirler. Bir başka deyimle emekçi sınıfların sınıf mücadelesi hızla güçlenmekle birlikte siyasal mücadele arenasında işçi sınıfının politik gücü son derece zayıf kaldığı, sınıf mücadelesi daha çok spontane (ekonomik mücadele) karakterini koruduğu için, emekçi sınıflar bugün geçici de olsa MC ile CHP arasındaki bir tercih yapmak durumunda kalmışlardır. Yani toplumda temel belirleyici mücadele olan işçi sınıfı ile burjuvazi arasındaki sosyal mücadele, üstyapıda (politik planda) temsil edilmemekte, bugün için temel siyasal kutuplaşma CHP ile AP arasında olmaktadır. Bu sübjektif ve geçici bir durumdur, ama gene de somut bir vakıdır.

Bu bakımdan, işçi sınıfı da 1977 genel seçimleri öncesinde —politik örgütlenme düzeyinin düşük olması, siyaset arenasında kendi sınıfsal gücünü olanca gücüyle duyuramaması nedeniyle— siyasal bir çözümsüzlükle karşı karşıya olduğu için, kendisi için en uygun ikincil ve üçüncül çözümlere kayma durumundadır.

Ne var ki, kapitalizmin ve egemen sınıfların bugünkü çözümsüzlüğü objektif bir çözümsüzlüktür. Kapitalist sistemin doğasından, emperyalizmin bunalımdan ve objektif sınıf mücadelesinden kaynaklanmaktadır. İşçi sınıfının ve emekçi halk güçlerinin politik çözümsüzlüğü ise sübjektiftir, örgütsüzlükten bilinç düzeyinin düşük olmasından kaynaklanmaktadır.

Yazımızın ikinci bölümünde, emekçi sınıfların 1977 genel seçimleri öncesindeki durumunu, ve işçi sınıfı ile emekçi halk hareketinin **sınıf mücadelesi perspektiflerini** ve bu perspektiflerin bugünkü sosyalist ve demokratik görevlerini işleyeceğiz.

The logo of TÜSTAV is a stylized, abstract representation of a building or a structure, composed of several horizontal bars of varying lengths, centered on the page.

TÜSTAV

8 Mart Uluslararası Kadınlar Günü Üzerine

1.4. Kadınların örgütlenmesi

Kadınlarımız en çok horlanan ve baskı gören toplum üyeleridir. Türkiye Sosyalist İşçi Partisi, kadınların demokratik örgütlenmelerinin kadın kitlesine maledilmesi yaygınlaştırılması için gerekli girişimleri destekler, mevcut bu nitelikteki kuruluşlar ile diyalog kurar, aynı amaca yönelik kadın örgütlenmelerinin birleştirilmeleri, merkezileştirilmesi ve birlikte hareket edebilmeleri için çaba gösterir. (TSİP I. Kongre Kararı)

İLKE

8 Mart Dünya Kadınlarının ilkel toplumdaki üretim ilişkilerinin çözülmesi sonucu ortaya çıkan sınıflı toplumdaki hâkim sınıflar tarafından en amansız baskı yöntemleri ile katmerli sömürü altında tutulmalarına ve en hayasızca horlanmalarına karşı direnişlerinin örgütlü ve evrensel bir biçime dönüşmesinin yıldönümüdür. Daha başka bir deyimle 8 Mart, özel mülkiyetin ortaya çıkışı ile gerçek eşitliğini yitiren kadının toplum içinde yavaş yavaş köleleştirilmesi giderek «tanrı adına inen buyruklar»la (!) köleliği ve «ebedi ve ilâhi günahkâr»lığı ile perçinlenerek tarih boyunca en aşağılık bir biçimde sömürülmesine karşı yalnız kendi kurtuluşları için değil aynı zamanda tüm sömürülenlerin kurtuluşu için bilinçli, örgütlü ve evrensel bir biçimde mücadeleye başlamalarının sembolik ama önemli bir ifadesidir.

1910 yılında Kopenhag'da toplanan 11. Halklararası Sosyalist Kadınlar Konferansı, Alman emekçi kadınlarından Clara Zetkin'in önerisi ile «Uluslararası Kadınlar Günü» olarak kabul ve ilân edilen 8 Mart sembolikti, çünkü; kökü Fransız burjuva devriminden hemen sonra (20 Ekim 1793) Olmyppe de Gouges ve Rose Lacombe tarafından —başlarının giyotinle alınması pahasına— başlattıkları kadın hakları hareketinden, 8 mart 1857 de Dokuma sanayiinde çalışan New-York'lu kadınların yürüttüğü «eşit işe eşit ücret ve iş gününün 10 saate indirilmesi» mücadelesi ile özellikle 1900 lerde İngiltere'de gelişen kadınların demokratik mücadeleleri ile 1910 Kopenhag konferansına kadar kadınların bu yönde canları pahasına yürüttüğü diğer tüm mücadelelerin anısını kucaklar, onları sembolize eder. Önemlidir, çünkü; çeşitli ülkelerde kadınların yürüttüğü mevzii demokratik hareketlerinin merkezileştirilmesi ve geçmiş mücadelelerinin tecrübeleri ile yanlışlardan azami ölçüde arındırılarak kadınların gerçek eşitliğinin ve özgürlüğünün ancak ve ancak sömürsüz bir toplumda gerçekleşebileceğini, onların kölelikten kurtulma savaşının sömürücü sınıflara karşı verilen savaşla asla ayrılmadığını vurgular. Ve bunu yalnız vurgulamakla kalmaz dünya kadınlarının uluslararası birlik ve dayanışmalarının örgütlü bir biçimde gerekliliğini anlatır. Ayrıca kadınların mücadelesinin yalnız sosyalistlerin değil, bütün emekçi kadınların, demokratların görevi olduğunu ve bu görevin; sermayenin uluslararası gericiliğine karşı feminizmden arındırılarak dünya kadınlarının kölelikten kurtulmak için verdiği ekonomik ve demokratik mücadelelerini, işçi sınıfının bilimi ışığında ve onun sömürücü sınıflara karşı verdiği uluslararası mücadele ile diyalektik bir bütünlük içinde geliştirmeyi ve en geniş yığınları kucaklamayı amaçlar.

Bugün 74 ülkeden 210 milyon kadını temsil eden Uluslararası Demokratik Kadınlar Federasyonu (UKDF), birinci ve ikinci emperyalist savaştan sonra fakat Kopenhag konferansı ilkelerinin hayata geçirilmesi için 28 Kasım 1945 de kuruldu. Kuruluş kongresine 40 ülkeyi temsilen 81 milyon kadın adına 181 kadın örgütünün temsilcisi hazır bulunmaktaydı. Kongre ünlü Fransız demokrati ve Fransız Kadınlar Birliği Başkanı bayan Eugénie Cotton tarafından açıldı. İkinci emperyalist savaşın dünya insanlığı üzerine getirdiği yıkım ve bu yıkımın dehşetinin dile getirildiği kongrede bütün delegeler şu andı içtiler.

«Bizler, kadınların ekonomik, demokratik, politik ve sosyal haklarını savunacağımıza çocuklarımızın ve tüm gelecek kuşakların mutlu ve özgür gelişmelerini sağlayacak koşulları yaratmak dünya üzerinden faşizmin bütün biçimleri ile ebediyyen yokoluncaya kadar ve tüm dünyada gerçek bir demokrasi kuruluncaya dek yılmadan, yorulmadan savaşacağımıza dünyada ebediyyen bir barışın hâkim olması için durmadan mücadele edeceğimize and içeriz.»

UKDF'nin 1975 yılında Mexico'da toplanan forumunda dünya barışı için on yıllık bir eylem programı kabul edildi.

Başta sosyalist sistem olmak üzere bütün anti-faşist ve ilericilerin desteğini sağlayan Uluslararası kadın hareketi özellikle ilk proleter devletin ortaya çıkışı ve genç Sovyet devletinin ayakları üzerine sağlamca basması ile gerekli gelişmeyi buna paralel olarak gösterdi.

Bugün sömürünün var olduğu sınıflı toplumlarda, kadının gerçek özgürlüğü şöyle dursun emekçi kadınlar «kölelerin kölesi» durumundadır. Bunun için bütün kapitalist ülkelerde olduğu gibi burjuvazi toplum içinde sersemletilerek en hayasız bir biçimde sömürdüğü kadınların ekonomik demokratik mücadelelerini «eşitlik» «özgürlük» «kadın hakları» gibi kağıt üzerinde kalmaya mahkûm safsataları ile yönlendirmeye ve bu hareketi başta işçi sınıfımız olmak üzere bütün emekçi kitlelerin sömürsüz bir toplum için verdiği mücadeleden ayrı tutmaya vargücü ile çalışmaktadır ve çalışacaktır. Özellikle son aylarda bu konuda burjuvazinin çalışmaları radyo ve TV. programlarındaki açık oturumlarından da iyice izlenmektedir.

Kadın hareketleri kapitalizmin gelişmesi, serpilmesi ile atbaşı gider. Başka bir deyişle, yalnız insan emeğini değil insanı bütünü ile metalaştıran kapitalist toplum, insanları kadın-erkek demeden üretime çekmek zorundadır. Bunun için kadın ve çocuk emeği üstyapı kurumlarının getirdiği değer yargılarından ötürü aile ve toplum içindeki durumuna uygun olarak «uysal» bir köle emeğidir. İsyân etmesi köleci toplumdan bu yana binlerce yıl beynine kadar işlemiş bir köle. Ama kadının bu durumda erkekten daha «ucuz» işgücü arz etmesi bakımından gereğinde kapitalist tarafından azami ölçüde üretime katılması amaçlanır. Üretimin kollektif niteliği ile üretim araçlarının özel mülkiyeti arasındaki çelişki derinleştikçe işçi sınıfının başkaldırısı ile kadının da özel mülkiyetle birlikte üzerindeki binlerce yıllık baskıya karşı başkaldırısı şu yada bu şekilde başlar. Önemli olan bu başkaldırışı işçi sınıfının egemen sınıflara karşı verdiği mücadele ile aynı mecraya, doğru bir biçimde yönelmektir.

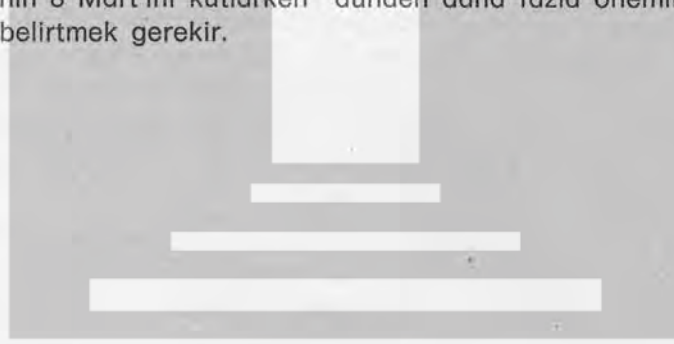
Bunun için ise işçi sınıfı bilimine ortadoksaça bağlı, somut şartların somut tahlilinden kaynaklanan doğru bir ideoloji ve buna uygun bir program ve bunu hayata geçirecek merkezi siyasi otorite gereklidir.

Evet, Türkiye'de aydın burjuvaların başlattığı feminist kadın hareketleri birkaç aydın arasında 1910 yıllarına dayanır. Ve çok kısa bir süre Kadın Gazetesi ile devam eder. O günden bu yana burjuvazi kadın hareketlerini ideolojisine uygun ve ciliz bir biçimde de olsa denetim altında tutmuş ve tutmaya çalışacaktır. Bugün değişik bir yapıda burjuva saptırmalarından önemli ölçüde arındırılarak örgütlenmeye ve yürütülmeye çalışılan ilerici kadın hareketi bütün noksanlıklarına rağmen kuşkusuz desteklenmesi

gereken ileri bir adımdır. Ancak; sadece bir «adımdır». Kadın hareketinin işçi sınıfının ve tüm sömürülenlerin mücadelesi ile bütünleştirilmesi sorunu ayrı bir yazı konusu olacağından bu konuya değinmeyeceğiz. Yalnız; işçi sınıfı sosyalistleri bu olumlu ilk adımda aşırı bir subjektivizme kapılarak bilimin dayattığı determinizmi bir tarafa atıp kadın hareketini maddi temelin-den koparıp, olduğu gibi değilde ille «olmasını istedikleri gibi» görmeye, göstermeye kalkışarak «yanlış akımlar»la (!) yeldeğirmenleri ile savaşırca-sına savaşmaya kalkışmazlar. Böyle bir davranışta, daha ilk olumlu adımda «ağaçlardan ormanı görmez» durumuna gelmek mümkündür.

Bugün ülkemizde 14.561.574 kadın nüfusun 8.725.821.'i okuma yazma bilmez ve karanlığın kör çukurunda ise, aktif kadın nüfusunun 5/6 sı (4.836.057'si) tarım alanında «aile işçisi» ise, sanayii ve hizmetler alanında çalışan kadınların erkek işçilere oranla aldıkları ücret % 20 ile 37 oranında düşük ve bütün bunların yanında aktif kadınların % 81.02'si «ev kadını» adı altında evin dört duvarı arasına sıkıştırılmışsa, Türkiye toplumunda ka-dınların sorunu üzerine ciddi bir araştırma ve bu karmaşık yapı içinde iş-çi sınıfı bilimine uygun çalışmanın gerekliliği ve acilliği ortadadır. İlerici kadın hareketinin önündeki acil görevlerden biri ve en önemlisi budur.

Bunun yanında, üretim araçlarının özel mülkiyetinin üzerinde yükse-len sömürünün ortadan kalkmadığı sürece gerçek anlamda eşitlik ve öz-gürlüğe kavuşmaları mümkün olmayan kadınların, özellikle emekçi kadın-ların işçi sınıfı mücadelesine çok daha fazla oranda —ama mutlaka— ka-tılması ve kadınlarımızın bu mücadelesinin işçi sınıfı ve tüm emekçi halkın mücadelesi ile en sağlam ve doğru bağların kurulması işçi sınıfı sosyalist-lerine 1977'nin 8 Mart'ını kutlarken dünden daha fazla önemli görevler yüklediğini belirtmek gerekir.

TÜSTAV

KAPİTALİST-OLMAYAN YOL PRATIĞI VE TÜRKİYE

Geçen sayımızda kapitalist-olmayan yol kavramının teorik kökenlerini ele almıştık. Yazının devamında ise kapitalist-olmayan yol'un pratiğini ve bu yolun Türkiye sosyo-ekonomik yapısına uymazlığını inceleyeceğiz.

İLKE

Lenin, kapitalizm öncesini yaşayan toplumların, muzaffer sosyalizmin (ve ileri ülkelerin proletaryasının) yardımıyla bu geri ülke halklarının kapitalizmi atlayarak «Sovyet sistemine» ve belli gelişim aşamalarından sonra da komünizme geçebileceğini söylemiş (C. 41, sf. 120) ve bu öngörüyü (öneriyi) Komünist Enternasyonal'in «uygun teorik zeminle getirmesini» istemişti. (C. 31, sf. 244)

Lenin, kapitalizm öncesi üretim ilişkilerinin hakim olduğu bu gibi ülkeler ve bölgeler için kapitalist aşamayı atlamanın başlıca gerekleri olarak, muzaffer sosyalizmin ve proletaryanın mümkün olan her türlü yardımını ve bu geri ülke halkları arasında sistemli sosyalist propagandayı saymıştı. Bu ülkelerde köylü konseyleri, emekçi Sovyetleri veya benzeri halk örgütlenmeleri gibi demokratik kurumlar oluşturan, ya da bu doğrultuda siyasal partiler örgütleyen devrimcilere, muzaffer sosyalizmin elinden gelen bütün desteği sağlamasını istemişti.

Kapitalizm öncesi aşamasını yaşayan halkların, muzaffer proletarya yardımıyla kapitalist aşamayı atlayarak sosyalizme geçmelerinin ilk örneğini Sovyetler Birliğinde görmekteyiz. Eski Çarlık rejiminin baskısı ve statüsü altındaki topraklarda yaşayan Orta Asya, Kazakistan, Uzak Kuzey ve Uzak Doğu bölgelerindeki halklar, son derece geri ekonomik ve sosyal ilişkiler içindeydiler. Sovyet Cumhuriyeti öncelikle bu halklar üzerindeki ulusal baskıları kaldırdı ve ulusların arasındaki eşitlik ilkesini hayata

geçirdi. Böylece, Çarlık rejimi tarafından pre-kapitalist ve hatta pre-feodal geri ilişkiler altında tutulan ve çoğunluğunu Uralların doğusunda yaşayan halkların oluşturduğu uluslar, ulusallıklar ve etnik gruplar, Ekim Devrimi sayesinde, onun öncüsü muzaffer proletarya sayesinde ulusal kurtuluşlarına kavuşmuş oldular. Bu noktadan yola çıkan Sovyet Devleti, bu bölgelerde yaşayan halklar üzerindeki ulusal baskıları kaldırmakla yetinmedi, aynı zamanda onlara büyük ekonomik, teknik, siyasi ve askeri yardımlarda bulundu. (Bu geniş bölgedeki Cumhuriyetlerden çoğu başlangıçta bağımsız Cumhuriyetler halindeydiler, daha sonra Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'ne katıldılar.) Bu ülkelerde başlangıçta sosyalizmin maddi ve teknolojik önkoşulları yoktu. Sovyet proletaryasının izlediği yol, bu ülkelere büyük yardımlarda bulunarak ve aynı zamanda sosyalist propagandayı güçlendirerek, o toplumların kapitalizmi atlayarak sosyalizme ulaşmalarını sağlamaktı. Bunun için sadece ulusal baskı ve eşitsizlikleri kaldırmak değil aynı zamanda sosyal eşitsizlikleri ve ekonomik-kültürel geriliği de gidermek zorunluydu. Rusya Komünist Partisi'nin 10.cu Kongresinde alınan karar, proletarya devriminin bu bölgelerdeki başlıca görevinin «**sosyal ve ekonomik hayatın bütün alanlarındaki tüm ulusal eşitsizlik kalıntılarını kaldırmak ve herşeyden önce planlı bir şekilde sanayii geliştirmek**» olduğunu gösteriyordu.

Sovyet Devleti bu görevi gerçekleştirdi, oralarda sanayii yüksek düzeye çıkardı, yoksulluk ve cahilliği ortadan kaldırdı, ve bu süreçte nüfusun geniş kesimlerinin siyasal hayata aktif olarak katılmasını sağladı.

Lenin Rusya'nın geri bölgelerinde sosyalizme geçmek için ara aşamaların kaçınılmaz olduğunu belirtiyor ve «sosyalizme hızlı geçiş sorunu-muzu başarıyla çözmek için, **pre-kapitalist ilişkilerden sosyalizme** geçiş için hangi **ara** yolların, yöntemlerin, araç ve gereçlerin zorunlu olduğunu kavramalıyız» diyordu. (Lenin, **Bütün Eserleri**, c. 32, sf. 349)

Bu yörelerde üretim ilişkileri kapitalizm öncesi evrelerini yaşamakta, nüfusu ise sınıfsal bakımdan başlıca köylülük ile küçük burjuvazi oluşturmaktaydılar. Oysa sosyalizmin gerçekleşmesi için hem sosyalizmin gerekli maddi, teknolojik, —objektif— ön koşulları, hem de buna bağlı olarak işçi sınıfının belirleyici sosyal güç olması zorunluydu. Çarlık Rusya'sının gelişmiş —kapitalistleşmiş— bölgelerindeki proletaryanın devrimde öncülüğü ve işçi sınıfı devleti sayesinde Orta Asya Cumhuriyetleri, Kazakistan, Uzak Kuzey ve Uzak Doğu halkları başarıyla sosyalizme vardılar ve Sovyetler Birliği'ndeki diğer cumhuriyetler ve özerk bölgelerle birlikte, sosyalist bir devlet ve sosyalist bir tarihsel kategori olarak bütünleştiler.

Sovyetler Birliği'nde sözünü ettiğimiz yörelerdeki halkların kapitalizmi atlayarak sosyalizme varmaları, büyük bir sosyalist iktidarın öncülüğünde devlet çerçevesi içinde gerçekleşmiştir. Dünyanın ilk sosyalist dev-

letin sınırları dışında, kapitalist-olmayan yol'un ilk pratik gerçekleştirmesini Moğolistan'da buluyoruz. Ve kapitalizm öncesi aşamadan, kapitalist yolu atlayarak, ama başlangıçta sosyalizm sayılmayacak bir yoldan üretici güçlerini geliştirip, sosyalizmin maddi-teknolojik önkoşullarını hazırlayan ve sosyalist topluma ulaşan Moğolistan deneyi, kapitalist - olmayan yol'un başarılı bir uygulamasına ve sosyalizme varmasına örnektir.

KAPİTALİST-OLMAYAN YOL HANGİ SOSYO-EKONOMİK KOŞULLARDA GEÇERLİDİR

Bu yoldan sosyalizme —proletarya iktidarına ve sosyalist kuruluşa— geçen Moğolistan Halk Cumhuriyetinden başka, günümüzde ulusal demokratik devrimini (ulusal kurtuluş devrimini) gerçekleştirmiş birçok genç ulusal devlet kapitalist-olmayan yol kategorisine giren bir sosyo-ekonomik süreç yaşamaktadırlar.

Ne var ki, kapitalist-olmayan yol'un pratiği çeşitli karmaşık süreçleri, değişik koşullarda değişik faktörleri, iniş çıkış ve zikzakları, geri dönüşleri de içermektedir. Kapitalist-olmayan yol sorununu bu yazı sınırlarının elverdiği ölçüde belli başlı boyutlarıyla incelemeye çalışacağız.

Gelişmekte olan ülkelerin kapitalist-olmayan yoldan kalkınmaları sorunu, sömürge yönetiminden kurtularak bağımsızlaşmış genç ulusal devletler için en önemli ama aynı zamanda en karmaşık teorik ve pratik sorunlar bütünlüğünü meydana getirmektedir. Kapitalist-olmayan kalkınma yolu, gelişmekte olan birçok ülke için **objektif bir süreçtir**. Kapitalist-olmayan kalkınma, kimilerinin iddia ettikleri gibi bir teorik zorlama ya da bu ülkelere dışarıdan ithal edilmiş bir yol olmayıp, tersine objektif tarihsel gelişimin bir sonucu olarak doğmuş ve işlerlik kazanmıştır.

Kapitalist-olmayan yol'un geçerli olabileceği ülkelerin ortak özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

- Ülke, sömürge ve yarı-sömürge statüsünden yeni kurtulmuştur.
- Üretim ilişkileri bakımından kapitalizm ya hiç yoktur veya pek az ve önemsiz bir kapitalistleşme sözkonusudur.
- Sosyo-ekonomik koşulları belirleyen üretim ilişkileri prekapitalist ve hatta pre-feodaldir.
- Kapitalistleşme sözkonusu olmadığı için modern toplumun sınıf kristalleşmelerine bu ülkelerde rastlanmaz. Bir başka deyimle belirgin bir burjuvazi ve işçi sınıfı oluşmamıştır.
- Sosyalizmin ve sosyalist kuruluşun maddi-teknolojik (objektif) önkoşulları bulunmadığı gibi, sosyalizmi kuracak güçte bir işçi sınıfı da yoktur.
- Bilimsel sosyalizmin ilkelerine göre örgütlenmiş bir işçi sınıfı partisi çoğunlukla bulunmamaktadır.

- Emekçilerin büyük çoğunluğunu köylülerin oluşturduğu ülke sadece ekonomik ve sosyal bakımdan değil, aynı zamanda kültürel bakımdan da çok geridir.
- Ulusal kurtuluş devriminin öncülüğünü, Lenin'in devrimci demokratlar dediği aydın zümre (inteligensiya) yapmıştır. Genellikle bu kesim toplumdaki en örgütlü (çoğu zaman yegâne örgütlü) güçtür. Kimi ülkenin koşullarında bu aydın kesimler bilimsel sosyalizmden önemli ölçüde etkilenmişler ve esinlenmişlerdir. (Brazaville Kongosu, Somali, Güney Yemen, Gine, Benin, Cezayir vb. gibi) Diğer kapitalist-olmayan yol ülkelerinde ise devrime öncü durumdaki devrimci demokrasi'nin sosyalizmden esinlenme dereceleri değişiktir.
- Devrimci demokratlar genellikle yarı-proleter yoksul emekçi yığın-lara ve köylülüğün ileri kesimlerine ve devrime öncülük edemeyecek durumda bulunan, nicel ve nitel bakımdan gelişmemiş olan işçi sınıfına dayanırlar.

KAPİTALİST-OLMAYAN YOL'UN İŞLEVI VE ESAS GÖREVLERİ NEDİR?

Kapitalist-olmayan yol'un tarihsel işlevi, daha önce de söylediğimiz gibi bağımsızlığına yeni kavuşmuş prekapitalist ülkelerde, kapitalizmi atlayarak sosyalizmin maddi önkoşullarını yerine getirmek ve her alanda anti-emperyalist bir konum taşıyarak dünya halklarının emperyalizme (kapitalist sisteme) karşı verdiği topyekûn mücadelede saf tutmaktır.

Kapitalist-olmayan yol tarihsel bakımdan dünyada kapitalizmden sosyalizme geçiş çağında, anti-emperyalist ve demokratik devrim kategorisine girer. Kapitalist-olmayan yol'un başarısı ancak, —Moğolistan Halk Cumhuriyeti deneyinde olduğu gibi, ülkenin işçi sınıfı iktidarına ve sosyalist kuruluşa varmasıyla gerçekleşir. Bir başka deyimle, işçi sınıfı sosyalistleri, kapitalist-olmayan yol'un nihai hedefini sosyalist devrimde görürler ve sosyalizme varıldığı zaman bu geçiş aşamasının işlevi de sona ermiş olur.

Kapitalist-olmayan yol'un başlangıçtaki esas görevlerini şöylece özetlemek mümkündür:

- Emperyalizmin o ülkede her alandaki etkisini, kalıntısını, (ekonomik, sosyal ve kültürel-ideolojik alandan) tümüyle silmek.
- Emperyalizmin yeni-sömürgecilik yoluyla ülkeyi yeniden bağımlılaştırma çabalarını boşa çıkarmak, bunun için de dünya sosyalist sistemiyle ekonomik, teknik ve kültürel işbirliğini esas kabul etmek.
- Ülkedeki prekapitalist ve pre-feodal ekonomik ve sosyal ilişkileri tasfiye etmek.

- Kamu sektörü yoluyla ülkenin sanayileşmesini gerçekleştirmek. Bunun için ülkedeki tüm kaynakları ve üretici güçleri seferber etmek.
- Halkın yaşam standardını hızla yükseltmek.

Kapitalist-olmayan yol'un temel ekonomik işlevlerinin yerine getirilebilmesi için:

- Devletin ekonomik sektörünün güçlendirilip yaygınlaştırılması ve bu işleyişin ileride sosyalizme geçişi kolaylaştıracak biçimde gerçekleştirilmesi, bir başka deyimle sosyalist yönelimli olması, özel sektörün (kapitalizmin) gelişmesine göz yumulmaması şarttır. Ulusal kurtuluş devrimi gerçekleştirildikten sonra, geniş çaplı bir millileştirmeye gidilmeli ve ayrıca yeni bütün ekonomik girişimler, ulusal ve demokratik devlet eliyle yapılmalıdır.

- Kapitalist-olmayan yol ülkelerinde diğer kamusal sektör kooperatifleridir. Kooperatiflerin kurulup geliştirilmesi ve devletin kamu sektörü ile birlikte bir plan dahilinde çalışarak yaygınlaştırılması gerekir. Kapitalist-olmayan yol ülkelerinde kooperatif kurumlar aynı zamanda —kültürel ve sosyal bilinçlenme bakımından— geri bir konumda bulunan emekçilerin yönetim pratiği ve deneyimi edinmeleri, emekçiler arasında kollektif üretim ve yönetim alışkanlığının gelişmesi bakımından önemli bir alandır. İleride işçi sınıfı öncülüğünde sosyalist devleti (proletarya devletini) kuracak ve kendi kendisini yönetecek olan emekçi sınıflar için —bu geri ülkelerde— kooperatif deneyimi önemli bir olanaktır.

- Ekonomi ve devlet sektöründe kadroların, teknik elemanların ve uzmanların yetiştirilmesi, üretimin rantabiletesinin mümkün olan en yüksek düzeyde gerçekleştirilmesi gerekir. Bu nedenle, kapitalist-olmayan yol ülkeleri sosyalist sistemin ekonomik ve teknolojik olanaklarından yararlanırken, aynı zamanda onun bilimsel elemanlarından ve uzmanlarından da yararlanmak, ayrıca hızla kadro yetiştirebilmek amacıyla, kendi ekonomik, teknik vb. kadrolarını sosyalist ülkelerde eğitmek göreviyle karşı karşıyadırlar.

- Kapitalist-olmayan yol ülkelerindeki temel görevlerden birisi de kültürel ve politik alana ilişkindir. Halkın kültürel düzeyi hızla geliştirilmeli, onların politik faaliyetleri teşvik edilmeli, genel olarak sosyal bilinçlenmenin yükselmesi için ciddi ve yoğun çabalar gösterilmelidir. Özellikle halkın politikadan uzak tutulmaması için toplumun en ileri kesimleri yoğun bir çaba göstermelidirler. ● ●

- Emperyalizmin anti-komünist ve anti-Sovyet ideolojik propagandası gerek ülke dışından gerekse ülke içinden sistemli ve ısrarlı olarak yayılmağa çalışıldığı gözönüne alınırsa, ülkede, —sayıları az da olsa— sosyalistler başta olmak üzere bütün ilerici unsurlar bu gerici düşüncelere karşı ısrarlı bir ideolojik mücadele sürdürmelidirler.

• Dış politika alanında tutarlı ve kararlı bir anti-emperyalist politika yürütmek, sosyalist ülkelerle sadece ekonomik-teknolojik ve kültürel alanlarda değil, aynı zamanda dünya politika arenasında da emperyalizme karşı güçlü bir işbirliği ve dayanışma içinde olmak gerekir. Dünya sosyalist sisteminin, yeryüzündeki topyekûn anti-emperyalist mücadelede dünya devrimci sürecinin öncülüğünü sürdürdüğü objektif bir gerçekliktir. Bu gerçeklik, emperyalizme karşı olan tüm genç ulusal devletlerin, diplomatik alanda da sosyalist sistemle işbirliği halinde olmasını gerekli kılar.

• Aynı şekilde ulusal bencillik güdülmemesi ve bu ülkelerin hepsinin kendi arasında güçlü bir yardımlaşma ve dayanışma oluşturmaları —şarttır.

• Mao'cu Pekin yönetimi kendi ego-santrik ve milliyetçi amaçları uğruna «iki süper devlet» teraneleri tutturarak ve dünyada temel devrimci gücü «üçüncü dünya ülkeleri» olarak ilân ederek, genç ulusal devletleri kendi nüfuzu altına almağa, oralardaki milliyetçi eğilimleri kısıktırıp körükleyerek, dünya devrimci-demokratik güçleri arasında bölünmeler sokmağa çalışmaktadır. Mao'cu ÇHC yöneticilerinin 1960'ların ikinci yarısında iyice yoğunlaşan ve birtakım sözde-teorik kılıflara bezendirilen bu gerici politikası, 1970'lerin başından itibaren maskesini iyice düşürmüştür. Mao'cu Pekin yönetiminin Bangladeş, Şili, Basra Körfezi (Dofar), Filistin, Angola vb. olaylarında tümüyle emperyalistlerin ve faşistlerin yanında saf tutması onun politikasının gerçek ve gerici yüzünü iyice sergilemiştir. Bugün anti-emperyalist genç ulusal devletler arasında ÇHC'nin hemen hiçbir prestiji yoktur. Buna karşılık, Sovyetler Birliği ve sosyalist sistemle olan ilişkileri her alanda giderek derinleşmekte ve yaygınlaşmaktadır.

MARKSİST-LENİNİSTLERİN KONUMU

Kapitalist-olmayan yol ülkelerinde en büyük görevler, hiç kuşkusuz işçi sınıfının bilimi ve enternasyonalizmiyle donanmış sosyalistlere düşmektedir. Marksist-Leninistler bu ülkelerde bir siyasal parti halinde örgütlenmek ve kendi ideolojileri doğrultusunda, toplumun her alanında yoğun ve fedakârca çalışma göstermek zorundadırlar. İşçi sınıfı bilimine ve enternasyonalizmine bağlı olan bir siyasal hareket, gelecekte işçi sınıfı öncülüğündeki devleti ve sosyalist kuruluşu gerçekleştirecektir. Sosyalizme geçiş için tüm objektif koşullar yerine getirilebilse bile, bu sübjektif koşulun bulunmaması, yani işçi sınıfı partisinin varolmaması, ya da iktidarı devralacak derecede ileri bir örgütlenme düzeyine ve gücüne ulaşmaması halinde, sosyalist kuruluş ve proletarya devleti mümkün olamaz.

Gene işçi sınıfı sosyalistleri bu ülkelerde devrimci-demokratların muhtemel ve mümkün tutarsızlıklarını, kaypaklıklarını önleyecek, toplumu sosyalizm doğrultusuna zorlayacak, halk güçlerini örgütleyip, işçi sınıfı bilimi

ve enternasyonalizmi yönünde seferber edebilecek biricik öncü güçtürler.

Dünya işçi sınıfının en yetkin bilim merkezlerinde kapitalist-olmayan yol sorunu üzerinde çalışan teorisyenler ve sosyalist ülkelerdeki işçi sınıfı partileri bu gerçeğin ısrarla altını çizerler ve kapitalist-olmayan yol ülkelerinin sosyalizme ulaşmalarının temel güvencesi olarak, o ülkelerdeki işçi sınıfı gelişimini ve Marksist-Leninist hareketi gösterirler. Bu nedenle, kapitalist-olmayan yol ülkelerinin sosyalizme ulaşmalarının temel güvencesi olarak, o ülkelerdeki işçi sınıfı gelişimini ve Marksist-Leninist hareketi gösterirler. Bu nedenle, kapitalist-olmayan yol ülkelerinde işçi sınıfının bağımsız politik örgütlenmesini gerçekleştirip, güçlendirmek, genç ulusal devletlerdeki Marksist-Leninist unsurların en başta gelen görevidir.

Kapitalist-olmayan yol ülkelerinde Marksist-Leninist hareketin durumu bugünkü koşullarda ülkeden ülkeye değişmektedir:

- Bu ülkelerden bazılarında köklü ve güçlü işçi sınıfı partileri vardır.
- Bazılarında işçi sınıfı partileri henüz yeni kurulmuştur.
- Genç ulusal devletlerin çoğunda ise henüz işçi sınıfı partisi yoktur.
- İşçi sınıfı partilerinin güçlü olduğu ülkelerde bu partiler ulusal demokratik cephe içinde önemli bir yer tutarlar. Suriye ve Irak'da olduğu gibi hükümete katılan bazı partiler yanında, yasa dışı sayılan (illegal) komünist partiler de vardır.
- Kimi durumlarda Marksist-Leninistler, henüz bağımsız bir sınıf partisi halinde örgütlenme düzeyine gelmemişlerdir, fakat gerek devlet organları içinde, gerekse devrimci demokrasinin ülkede tek siyasal parti olarak örgütlü olduğu siyasal kuruluş içinde çalışmaktadırlar.
- Moğolistan Devrimci Halk Partisi deneyinde olduğu gibi öncü partinin, kapitalist-olmayan yol süreci içinde, zamanla Marksist-Leninist bir partiye dönüştüğü durumlar da sözkonusudur.

Kapitalist-olmayan yol ülkelerinde işçi sınıfı ve onun öncü bağımsız politik gücü, emperyalizmin yeni-sömürgecilik politikasına ve o ülkeyi yeniden teslim alma girişimlerine karşı mücadele eder. Bazı kapitalist-olmayan yol ülkelerinde geri dönüşlere, yönetimin gericileşmesine veya emperyalizme tekrar yaşama eğilimlerine rastlanmaktadır. İşçi sınıfı devrimcileri bu tutumlara karşı kararlı ve ısrarlı bir mücadele sürdürürler. Bunun için emekçi kitleler içinde sürekli siyasi çalışma yapmak, emekçi halkın sendikalarda, kooperatiflerde ve demokratik yığın örgütlerinde örgütlenmesini ve ekonomik-sosyal hayatın yönlendirilmesine katılmasını sağlamak başlıca kitlesel görevlerdendir.

YENİ BAĞIMSIZLAŞMIŞ ÜLKELERDE SOSYAL VE İDEOLOJİK EĞİLİMLER

Sömürge ve yarı-sömürge baskısından yeni kurtularak bağımsız devlet halinde örgütlenmiş ülkelerde, emperyalizmin bıraktığı geri ilişkilere pre-kapitalist üretim hâkim olduğu için, dinsel faktör, ideolojik alanda önemli bir yer tutar, ve ulusal (anti-emperyalist) eğilimlerin yanında yer alır. Ne var ki, bağımsızlık elde edildikten sonra, ülke bir uluslaşma sürecine girer. Böylelikle dinsel motifin ağırlığı giderek azalır, onun yerini milliyetçilik alır.

Bilindiği gibi, feodaliteden kapitalizme geçen ülkelerde toplum, kelimenin burjuva anlamında uluslaşır. Burjuvazinin amacı, bağımsız bir iç pazar kurmak ve kapitalist üretim ilişkilerini geliştirmektir. Kapitalist-olmayan yol ülkelerinde, kapitalizmi atlayarak sosyalizmin ön koşullarının yaratılması istendiğinden, sosyalistler, toplumun burjuva ulus (kapitalist) bir ülke haline gelmesine, yani özel mülkiyete dayalı bir üretim ilişkileri sisteminin geliştirilmesine karşı çıkarlar.

Bu nedenle kapitalist-olmayan yol ülkelerinde, eğer yönetimde tutarlı bir devrimci demokrasi varsa ulusçu eğilimler, ülkenin bir burjuva ulus haline dönüşmesini değil, fakat anti-emperyalist ve anti-kolonyalist bir çizgide sürdürülmesi gerçekleşmişse, bu ulusal eğilimler ilerici bir rol oynamaya devam eder. Aksi halde ulusal kurtuluş devriminde ulusal burjuvazi öncüyse, veya ulusal burjuvazi daha sonra ülkenin yönetimini ele geçirirse, ülkeyi **kapitalist yola** sokmak isteyeceğinden, bu tür ulusalcı eğilimler giderek gerici, anti-Sovyet ve anti-sosyalist bir kimliğe bürünebilir. Egemen burjuvazi devrimci demokrasiden farklı olarak emekçi kitlelerin değil, sadece kendi burjuva sınıfının haklarını ve çıkarlarını korumağa başlar. Ona karşı, emekçi halkın çıkarları doğrultusunda sınıf mücadelesi yükselince de, burjuvazi, bir zamanlar taşıdığı tüm ulusal özelliklerini yitirerek emperyalist ve diğer gerici güçlerle uzlaşmaya gider, kendi sınıf egemenliğini korumak ve ülkede kapitalizmi derinleştirmek için çaba gösterir, yani gericileşir.

Bu nedenle, kapitalist olmayan yol ülkelerinde, ulusal kurtuluş öncesinde varolan ve ulusal demokratik cepheye belirli bir etkinlik taşıyan ulusal burjuvazinin palazlanıp iktidarı ele geçirmemesi için özel sektörün geliştirilmemesi, özel ekonomik girişimler üzerinde güçlü bir ulusal-demokratik devlet denetiminin bulunması ve devlet yönetimine, sosyo-ekonomik hayatın diğer yönlerine halkın katılımının ve halkın siyasi aktivitesinin sağlanması gereklidir. Aksi halde milliyetçilik ideolojisi, emperyalizmin siyasi bağımsızlığını elde etmiş ülkelerde sosyalist sisteme ve Sovyetler Birliği'ne karşı kullandığı ve burjuvalarla toprak ağaları tarafından sahip çıkılan

gerici bir anti-Sovyet, anti-Sosyalist araç haline dönüşür ilerici (anti-emperyalist) kimliğini yitirir.

Ulusal kurtuluş devriminde işçi sınıfı hegemonyası olmadan bağımsızlığını elde etmiş ülkelerde, devlet yönetiminde başlıca üç türlü ideolojik-politik eğilimin hâkim olduğu gözükmemektedir:

1 — Devrimci-Demokratik ideoloji: Milliyetçilik kavramını anti-emperyalizm olarak anlayan ve sosyalist sistemle dayanışma halinde, ülkeyi kapitalist-olmayan yol'da geliştirmeye çalışan ve üretici güçleri bu rota üzerinde kalkındırarak, üretimin sosyal karakterini, sosyal işbölümünü aynı rotadan geliştiren ülkeler bu kategoriye dahildir.

Bu kategoriye dahil ülkeler arasında da ilericilik bakımından önemli sayılabilecek farklar vardır.

a — Resmi ideoloji olarak bilimsel sosyalizmi benimsediğini açıklayan yönetimler (Kongo Halk Cumhuriyeti, Gine Halk Cumhuriyeti, Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti, Somali Demokratik Cumhuriyeti, Benin Demokratik Halk Cumhuriyeti gibi)

b — Kapitalist-olmayan yol'u izlemekle birlikte, bilimsel sosyalizmi temel ideoloji olarak ilân etmemiş ve sadece sosyalizmden esinlenmiş bir devrimci demokrasi uygulayan ülkeler (Cezayir, Tanzanya gibi)

2 — Reformist ideoloji: Bu kategoriye giren ülkeler daha çok ütopyik sosyalizmden etkilenmişlerdir. Ekonomi olarak karma ekonomi'yi önerirler. Sosyalizmin rehberliğini kabul etmezler. Devlet sektörünün yanısıra özel sektörü de geliştirmeye çalışırlar. Bu yönetimleri devrimci demokrasi olarak değil, reformist olarak saymak gerekir. Genel olarak sosyal-demokratların sloganlarını kullanırlar. Sadece halktan yana bazı reformlarla yetinirler. Gene çoğunlukla Afrika'da rastlanan bu ülkeler, mistik faktörleri, Afrika geleneklerini abartırlar «ulusal sosyalizm» adını verdikleri bir ideoloji geliştirmeye çalışırlar. Bu yönetimler anti-emperyalist mücadelede tutarlı bir yol izlememektedirler. Ulusal burjuvazinin özel sektör ve devlet sektörü (devlet kapitalizmi) yoluyla güçlenerek yönetimi ele alması ve emperyalizmle uzlaşma tehlikesi büyüktür. Tunus, Zambiya, Senegal gibi ülkeler bu kategoriye tipik örnektir.

3 — Tutucu Rejimler : Siyasi bağımsızlığını elde ettiği halde, egemen yönetici kesimlerin, ulusal burjuvazinin ve tarım kapitalistlerinin üst zümreleri tarafından oluşturulan ve emperyalizmle (tekelci sermaye) ile bağıntılı tutucu rejimler bu kategoriye girer. Fildişi Sahilleri, Kamerun, Fas, Malawi vb. gibi.

Kapitalist-olmayan yol ülkeleri, yukarıda genel olarak sıraladığımız üç kategoriden birincisine girerler. İkinci kategorideki reformcu rejimler ara-

sında kapitalist-olmayan yol'dan esinlenen ve etkilenen çeşitli modeller varsa da, bunların gelecekte nasıl bir tutum izleyecekleri belirli değildir, özel sektörün gelişmesi ve devlet sektörünün bir kapitalist-olmayan yol gibi değil de, bir devlet kapitalizmi biçiminde gelişmesi büyük olasılıktır, hatta şu anda belirgin bir eğilimdir. Ama dünya güçler dengesinin gelişimi, genç bağımsız devletler arasındaki dayanışmanın güçlenişi ve kapitalist-olmayan yol ülkelerinin kazandıkları ekonomik-teknolojik ve sosyal-kültürel başarılar bu ülkelerin halkları üzerinde, ilerici aydınlar üzerinde olumlu etkiler yaratmaktadır. Bu ülkeleri şimdiden emperyalizme teslim olmuş olarak saymak doğru değildir. Genel olarak sosyalist yönelim ile kapitalist yönelim arasında bocalamaktadırlar. Dünya sosyalist sisteminin artan etkisinin ve kapitalist-olmayan yol'un yeni başarıları, emperyalizmin daha da geriletilmesi ile bu ülkeler bugün içinde buldukları reformist yoldan kurtarılıp, devrimci demokrasiye kazandırabilirler.

Kapitalist-olmayan yol'u izleyen genç ulusal devletlerdeki uluslaşmayı, burjuva anlamında bir uluslaşma anlamamak. anti-emperyalist anlamda bir uluslaşma kabul edebilmek için, kapitalizmin ve kapitalist sömürünün o ülkelerde yeşermemesini sağlamak, varolan kapitalist ve prekapitalist sömürünün de giderek kısıtlanmasını ve ortadan kalkmasını sağlamak, böylece özel mülkiyetin ve insanın insan tarafından sömürülmesinin önüne geçmek esas belirleyici faktördür.

• Yukarıda birinci kategorinin, özellikle «a» grubunda saydığımız ülkeleri, daha şimdiden bunu başarmış ülkeler olarak almamız gerekir.

ULUSAL KURTULUŞ DEVRİMİNDEN SOSYALİZME

Sık sık belirttiğimiz gibi, kapitalist-olmayan yol, prekapitalizmden sosyalizme bir geçiş aşamasıdır. Kimi ulusal kurtuluş devrimi ulusal burjuvazi öncülüğünde gerçekleşmiştir ve kapitalizm yolu izlenerek ülke kapitalistleşmiştir. (Türkiye örneğindeki gibi). Böyle bir durumda, tarihsel olarak toplum feodaliteden sosyalizme kapitalist yoldan geçerek varacaktır. Bir başka deyimle, bu gibi ülkeler ulusal bağımsızlığını elde ettikten sonra burjuvazi yönetiminde kapitalist yola sokulmuşlardır, sosyalizm için gerekli maddi önkoşulların yaratılması, üretimin sosyal karakterinin ve sosyal işbölümünün kapitalist üretim ilişkileri altında gelişmesi ve işçi sınıfının, gene kapitalist bir toplumun işçi sınıfı olarak gelişerek, burjuvaziyi iktidarda devirmesi ve iktidara gelerek sosyalizmi kurması sözkonusudur.

Buna karşılık, sosyalizmin bir dünya sistemi haline gelip, dünya devrimci sürecine öncülük ettiği günümüz koşullarında, sömürge, yarı-sömürge veya bağımlılık ilişkilerinden, özellikle devrimci demokrat veya ulusal demokrat adını verdiğimiz aydın zümreler ve belli ara tabakalar öncü-

lüğünde kurtulan ülkeler, toplumu içinde bulunduğu pre-kapitalist ilişkilerden kurtarıırken, kapitalist yolu izlememektedirler. Bu ülkelerin ulusal kurtuluş devrimlerinin önündeki en büyük hedefler kapitalizm öncesi ilişkileri tasfiye etmek, ülkeyi sanayileştirmek, aynı zamanda kapitalist sömürüyü kısıtlamak ve denetim altına almak, ulusal demokratik bir devletin yönetiminde ekonomik sektörler oluşturarak sosyalizme gidecek yolu açmak şeklindedir.

Ulusal kurtuluş devrimlerinin işçi sınıfı öncülüğünde gerçekleştiği durumlarda ise, bu ülkelerin sosyalizme varması daha az karmaşık süreçleri içerir. İşçi sınıfı bir yandan emperyalizmin ülkedeki etkisini ortadan kaldırıp, feodal ilişkileri sona erdirirken, öte yandan sosyalist kuruluşun temellerini de, işçi sınıfı hegemonyasında ve işçi sınıfı biliminin öngördüğü şekilde atar.

Ama ulusal demokratik devrimin (ulusal kurtuluş devriminin) işçi sınıfı öncülüğünde olması her zaman mümkün değildir. Birincisi, sözkonusu ülkelerin çoğunda işçi sınıfı, ne objektif bakımdan ne de sübjektif örgütlenme düzeyi açısından o denli gelişkin değildir. Hatta çoğu durumda hiç yok gibidir. İkincisi, üretici güçler sosyalist kuruluşu başlatabilecek derecede gelişmiş değildir. Üretimin sosyal karakteri ve sosyal işbölümü o ölçüde gelişmemiştir.

Şu halde, kapitalist-olmayan yol sorununu herşeyden önce, tarihsel olarak dünyamızın kapitalizm'den sosyalizme geçiş çağında, ulusal kurtuluş devrimlerinin sosyalist devrime varması sorunu içinde ele almak gerekir.

KAPİTALİST-OLMAYAN GELİŞME YOLU VE SOSYALİST GELİŞME YOLU

Meseleyi daha iyi kavrayabilmek için kapitalist-olmayan yol ile sosyalist yol arasındaki benzerliklerin ve farklılıkların altını çizmemiz gerekiyor. Bir başka deyimle, işçi sınıfı öncülüğünde değil de, devrimci demokratların öncülüğünde gerçekleşen ulusal kurtuluş devrimlerinde izlenen yol ile, işçi sınıfı önderliğinde gerçekleşen ulusal kurtuluş devrimlerinin devrimden sonra izleyecekleri yolu karşılaştırmalıyız.

Kapitalist-olmayan kalkınma yolundan sosyalizmin önkoşullarına doğru yöneliş ile, işçi sınıfı önderliğinde gerçekleştirilen sosyalist gelişme yolu arasındaki benzerlikleri ve ortak yanları şöyle sıralayabiliriz:

- Her iki yol da ortak nihai hedeflere sahiptir: önce sosyalist sonra da komünist toplumun inşası.
- Her iki durumda da bir geçiş aşaması sözkonusudur. Her iki gelişme yolu da bir sosyo-ekonomik formasyondan, bir başka sosyo-ekonomik formasyona geçişi öngörmektedir.

- Her iki toplumda da, mevcut koşullara göre toplumun en ilerici, en devrimci güçleri öncülük etmektedir. Bu güçlerin oluşturduğu bir devlet, toplumun ekonomik-sosyal gelişimini belirlemektedir. (Hiç kuşkusuz devrimci-demokrasinin öncülük ettiği bir ulusal demokratik devlet ile, proletaryanın öncülük ettiği devlet arasındaki sınıfsal bileşim farkını, proletarya devletinin ilkelerini ve bu derin, önemli ayrılığı gözden uzak tutmamak şarttır). Ama hem sosyalist yolda, hem de kapitalist-olmayan yol'daki devletler, bulunulan ülkenin ve aşamanın koşullarına göre, geniş emekçi yığınların çıkarlarını korurlar ve temsil ederler.
- Her iki durumda da, ülkenin ekonomi politikası kapitalist ve pre-kapitalist ilişkilerin tasfiyesi ve geniş bir kamu sektörünün kurulması öngörülür. Üretim araçlarının millileştirilmesi, gerek devrimci devletin ekonomik girişimleri, gerekse kooperatifler vb. yoluyla kamu sektörünün yaygınlaştırılması, özel mülkiyetin kısıtlanarak denetim altına alınması, kapitalizmin daha önceki dönemde ekonomide oynadığı rolün tasfiye edilmesi, emperyalizmin her türlü çabasına karşı kararlıca mücadele edilmesi, her iki yol'un da ortak veya benzer özelliklerindedir.
- Sosyal politika bakımından her iki devlet de, işçilerin, köylülülerin, zanaatkârların, halkçı aydınların vb. çıkarlarını sadece ekonomik alanda değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel hayatta da korur, geliştirir. İnsanın insan tarafından sömürülmesine karşı çıkar, özel mülkiyete dayalı sömürüyü ortadan kaldırmayı amaçlar, bir başka deyimle özel mülkiyeti ilk andan itibaren bir sömürü aracı olmaktan çıkarır.
- Kültürel bakımdan ise, emekçi kitlelerin sosyal uyanışını öngörür, ayrıca bilimsel ve teknolojik kadroların yetişmesine ağırlık verir. (Burada proletarya devletinin bilimsel sosyalizm kılavuzluğundaki ideolojik-kültürel çalışmaları ile devrimci demokrasinin ideolojik-kültürel faaliyeti arasındaki farkı unutmamak gerekir.)
- Her iki devlet tipi de uluslararası politika alanında kararlı bir anti-emperyalist tutum izlerken, Sovyetler Birliği başta olmak üzere tüm dünya sosyalist sistemi ile yakın işbirliğine ve devrimci dayanışmaya girer.

İşçi sınıfı öncülüğünde gerçekleşen ulusal kurtuluş devriminden sonra kurulan devletin kapitalist-olmayan yolu ile, işçi sınıfı öncülüğünde gerçekleşen ulusal kurtuluş devrimi sonucunda —işçi sınıfı öncülüğünde— kurulan devletin izleyeceği yol arasındaki bu benzerliklerin en belirgin ve karakteristik örneklerini görmek için, Vietnam Demokratik Cumhuriyeti (şimdiki adı Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti) ve Kore Demokratik Halk

Cumhuriyeti, gibi ülkelerin geçmişteki nitelikleri, deneyleri ve işlevleri ile Kongo Halk Cumhuriyeti, Gine Halk Cumhuriyeti, Somali Demokratik Cumhuriyeti, Benin Demokratik Halk Cumhuriyeti, Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti arasında karşılaştırma yapmak faydalıdır. Bu saydığımız ülkelerden ilk ikisi Vietnam ve Kuzey Kore sosyalist devletlere, diğerleri ise kapitalist-olmayan yol devletlerine örnek olarak alınmalıdır. Gene, bugün artık sosyalist bir devlet olan Moğolistan Halk Cumhuriyetinin kapitalist-olmayan yol'u izlediği dönemler ile bugünkü durumu karşılaştırılırsa ve ülkenin yarım yüzyıllık deneyi incelenerek, yukarıda saydığımız her iki tip devletin geçmiş ve bugünkü konumu ile mukayese edilirse, kapitalist-olmayan yol'un sosyalist yol ile benzerlikleri (ve aşağıda sıralayacağımız farklılıkları) daha iyi anlaşılabilir olur. (Konumuz kapitalist olmayan yol'u genel karakteristikleri ile incelemek olduğundan burada ayrıntılara girmeyeceğiz.)

KAPİTALİST-OLMAYAN YOL DEVLETLERİ İLE SOSYALİST DEVLETİN FARKLILIKLARI

Ulusal kurtuluş devriminden sonra işçi sınıfı tarafından yönetilen ülkelerle, devrimci demokrasi tarafından yönetilen ülkeler arasındaki (yani sosyalist yol ile kapitalist-olmayan yol arasındaki) başlıca farkları şöyle sıralayabiliriz:

- Her iki kategorideki amaç da sosyalist kuruluş olduğu halde, bunların ekonomik işlevleri farklılıklar gösterir. Kapitalist-olmayan yol ülkelerinde işçi sınıfı, sanayi ve kapitalizm hemen hiç gelişmemiş veya çok az gelişmiş olduğu için, kapitalist-olmayan yol devletlerinde; egemen üretim biçimi olan pre-kapitalist ve hatta pre-feodal ilişkilerin tasfiyesi önemli bir süreci kapsar. Bir başka deyimle, sosyalist devletler ile kapitalist olmayan yol devletlerinin ekonomik görevleri buldukları ülkenin ekonomik gelişim düzeyine göre önemli farklılıkları içerir. Kapitalist-olmayan yol ülkelerinde sosyalist kuruluşun maddi önkoşulları olmadığı için, öncelikle bu koşulların hazırlanması esastır.

İşçi sınıfı öncülüğünde ulusal demokratik devrimini gerçekleştirmiş ülkeler için ise, büyük ekonomik birimler, derhal işçi sınıfı öncülüğündeki devletin denetiminde kamu sektörü haline getirilirler. Yani sosyalist kuruluşu, sanayi alanında —ve varsa büyük tarım plantasyonlarında— derhal başlanır. Bu ülkelerde, işçi sınıfı öncülüğündeki halk, demokratik iktidarının da şüphesiz pre-kapitalist görevleri vardır. Yani işçi sınıfı pre-kapitalist kalıntıların tasfiyesi için gerekli tedbirleri yerine getirir, fakat bu, kapitalist ekonomi sektörünün millileştirilmesi, bir başka deyimle sosyalist kuruluşun yanısıra yer alır. Kapitalist-olmayan yol'da ise sosyalist kuruluşun ilk adımlarına başlayabilecek düzeyde bir sanayileşme bile mev-

cut değildir. Kapitalist-olmayan yol ülkelerinde sosyalist kuruluş uzak erimli (ve bu anlamda nihai) amaçtır, bu yolda öncelikle onun önkoşullarını yaratmak gerekir. İşçi sınıfı öncülüğündeki ulusal kurtuluş devrimlerinde ise sosyalist kuruluş, aynı zamanda, sosyalist devletin acil görev olarak başlayacağı bir işlemdir.

• Öte yandan kapitalist olmayan yol ülkesinde karşı-devrim misyonuna sahip güçlü bir devrim burjuvazi olmadığı halde, sosyalist devletin önünde, devrimden sonra böyle bir burjuvazi bulunmaktadır.

Gene kapitalist-olmayan yol ülkelerinde egemen sömürü biçimi pre-kapitalist ve pre-feodal sömürü olduğu halde, bu sınıflar önemli bir karşı-devrimci direniş koyacak kadar güçlü ve örgütlü değildirler. Bu nedenle, kapitalist-olmayan yol ülkelerinde, karşı-devrimci güçlerin daha etkisiz olması onların avantajları arasındadır.

• Her iki kategori arasındaki en önemli farklılıkların başında —yukarıda da belirttiğimiz gibi— devlet'in sınıfsal bileşimi ve karakteri arasındaki ayrılık gelir. Devrimci-demokrasinin öncülüğündeki devlet, sadece ulusal demokratik karakterdedir, bir proletarya diktatörlüğü niteliğini taşımaz. Buna karşılık işçi sınıfı hegemonyasındaki devlet, ister bir demokratik halk iktidarı biçiminde olsun, isterse sosyalist devlet adını alsın, bu devletin genel niteliklerini belirleyen şey, proletarya diktatörlüğü ilkeleridir. Şöyle ki, kapitalist-olmayan yol devleti, işçi sınıfı bilimi ve enternasyonalizmi ile silahlanmış bir işçi sınıfı partisinin öncülüğünden yoksundur. Kapitalist-olmayan yol'un devleti hiç kuşkusuz bir burjuva devleti (burjuva diktatörlüğü) de değildir; devrimci demokratik aydınların, işçilerin, köylülerin, küçük üreticilerin, zanaatkarların katıldığı, hatta içinde ulusal burjuvazinin orta ve küçük kesimlerinin de yer aldığı bir devlet olup, devletin karakteri proleter değildir, ulusal demokratiktir. İşçi sınıfı öncülüğündeki devlet ise, —kendisi bir ulusal demokratik devrim sonucunda gerçekleşmiş bile olsa, bir cephe iktidarı biçiminde de bulunsa— proletaryanın devrimdeki ve iktidardaki hegemonyası ve belirleyici konumu nedeniyle, proletarya diktatörlüğünün ilkelerini ve öngörülerini ülkenin özgül koşullarına uygulamış bir devlettir. Ülkenin ve toplumun egemen öncü devrimci gücü, işçi sınıfının iktidardaki belirleyici rolü, onun bilimsel sosyalist partisi ile gerçekleşir.

KAPİTALİST-OLMAYAN YOL TÜRKİYE İÇİN NİÇİN GEÇERLİ DEĞİLDİR

Kapitalist-olmayan yol kavramının teorik kökenlerini geçen sayımızda, pratiğinin evrensel özelliklerini ise bu yazımızın başında inceledik. Bu verilen bilgilerden sonra, Türkiye'nin önündeki devrimci iktidar aşamasının niçin kapitalist-olmayan yol olamayacağı kolayca anlaşılır. Buna rağmen

Türkiye'nin genel sosyo-ekonomik koşullarını kısaca hatırlatarak bu yol'un geçersizliğini göstermeğe çalışalım:

- Türkiye kapitalist bir ülkedir. Hiç kuşkusuz Türkiye'de pre-kapitalist kalıntılar vardır, ama bu kalıntılar belirleyici değildir, hatta yarı-feodal nitelikte bile olmayıp, sadece **kalıntı** düzeyindedir.
- Türkiye'nin ekonomisi uluslararası tekellerle sermaye ile bütünleşmiş yerli tekellerle sermaye tarafından belirlenmektedir.
- Türkiye'nin kapitalistleşme düzeyi, az gelişmiş bir kapitalizm de değildir. İşçi sınıfı biliminin günümüzdeki teorisyenleri, en yetkin bilim merkezleri Türkiye'yi orta gelişkinlik düzeyindeki kapitalist ülkeler kategorisine koymaktadırlar. (Gene Yunanistan, Portekiz, İspanya, Şili, Arjantin, Brezilya, Meksika ve diğer birçok Latin Amerika ülkesi bu kategoride sayılmaktadır.)
- Bir kapitalist-olmayan yol ülkesinden çok farklı olarak Türkiye'de üretimin sosyal karakteri ve sosyal işbölümü, sosyalist kuruluşa elverecek düzeyde gelişmiştir. Yani Türkiye'de sosyalizmin maddi önkoşulları mevcuttur.
- Türkiye'de işçi sınıfının nicel varlığı beş milyon civarındadır. Yurt dışındaki işçiler hariç, bu beş milyonluk işçi kesimi arasında iki milyondan fazlası sanayi proleteridir. Bunların bir milyon kadarı istihdam kapasitesi 100 kişiden daha büyük işyerlerinde çalışmaktadır.
- Sanayi proleteriyası İstanbul-Kocaeli-Sakarya koridoru ve Bursa yöresi başta olmak üzere Marmara bölgesinde, Çukurova'da, (İskenderun-Adana-Mersin hattı üzerinde), Ege'de (İzmir-Manisa-Denizli üçgeninde), ayrıca Ankara, Eskişehir, Kayseri, Seydişehir, Zonguldak ve Ereğli, Samsun, Sivas, Elazığ-Diyarbakır-Gaziantep yörelerinde yoğunlaşmıştır. Böylece sanayi konsantrasyonuna bağlı olarak işçi sınıfının yoğunlaşması da özellikle son onbeş yıl içinde hayli artmıştır.
- İşçi sınıfının yoğunlaşması, onun örgütlenmesini ve sınıf mücadelesine daha etkince katılmasını sağlamaktadır. Verilen rakamlara göre bugün sendikalı işçilerin sayısı bir buçuk milyona yaklaşmaktadır.
- Tarım'da kapitalizm hızla gelişmekte ve toprağın tekelleşmesi güçlenmektedir. Türkiye'deki kapitalistleşme sonucu kırlarda mülksüzleşme süreci de hızlıdır. Gene aynı paralelde bir kentleşme gözlenmektedir. Daha bugünden kentlerin nüfusa oranı % 50'yi aşmıştır.
- Böylece toplumda belirleyici mücadele, işçi sınıfı ile burjuvazi arasında geçmektedir. Bu nedenle, Türkiye işçi sınıfının ve emekçi halkının ulusal ve sosyal devrimi içiçe geçtiği gibi, sınıf mücadelesinin belirlediği sosyal devrim sorunu, ancak işçi sınıfı öncülüğünde

gerçekleşeceğinden, bir başka deyimle uluslararası ve yerli tekelleri sermayenin karşısındaki başlıca sınıfsal güç işçi sınıfı olduğundan, işçi sınıfı aynı zamanda ulusal (anti-emperyalist) devrimin de öncüsüdür. Bir başka deyimle sosyal ve ulusal devrim sürecinde, işçi sınıfından başka herhangi bir gücün bu devrime öncülük yapabilme olasılığı yoktur. Yani Türkiye'nin önündeki acil devrim hedefi, ulusal kurtuluş devrimlerinde olduğu gibi ya da MDD'cilerin öne sürdüğü gibi «bütün millici (ulusal) güçlerin» gerçekleştireceği bir ulusal devrim de değildir. Türkiye'yi emperyalist bağımlılıktan kurtaracak temel belirleyici mücadele, işçi sınıfının burjuvaziye karşı yürüttüğü sosyal devrim mücadelesi (sınıf mücadelesi)dir. Kapitalist olmayan yol ülkelerinde sosyal devrim, ancak öncelikle ulusal devrimin gerçekleştirilmesine bağımlıdır. Türkiye'de ise, ülkenin kapitalist bir toplum olmasından dolayı, ulusal devrimi de ancak sınıf mücadelesi belirleyecektir, bir başka deyimle ulusal devrimin başarı şansı, sosyal devrime aday **halk sınıflarının**, işçi sınıfı öncülüğündeki başarılarına bağımlıdır. Ulusal ve sosyal devrimi mekanik biçimde birbirinden ayırmak hatasına düşmeden bu gerçeği ve işçi sınıfının ulusal ve sosyal kurtuluştaki **belirleyici** rolünü kavramak gerekir. Türkiye işçi sınıfının ve emekçi halkının ulusal mücadelesi de emperyalizmi kendi şahsında temsil eden yerli tekelleri sermayeye yönelmiştir. Bu bakımdan MDD'cilerin ileri sürdüğü gibi önce emperyalizmin ülkemizden kovulması, sonra da sosyal devrime geçilmesi söz konusu değildir. Türkiye'de anti-emperyalist mücadeleyi sadece NATO'dan çıkmak veya Amerikan üslerini kaldırmak derecesine indirgemek bir küçük burjuva anlayıştır ve Kemalist sol cuntacıların mantığını yansıtır. Anti-emperyalist mücadele, emperyalizmin ülkemizdeki ekonomik, sosyal, politik ve askeri her türlü baskısını ve nüfuzunu sona erdirmek anlamına gelir ki, bu ise, ancak tekelleri sermayenin iktidarına, işçi sınıfı öncülüğünde devrimci bir tarzda son vermekle mümkündür.

- Bu ekonomik ve sosyal özelliklerinden dolayı Türkiye'deki bağımsızlık ve demokrasi mücadelesi, sosyalizm mücadelesiyle iç içedir. Ayrıca demokrasi mücadelesinden kastedilen şey, anti-feodal görevleri içermekle birlikte, esas olarak anti-monopolist hedeflerdir. Şu halde Türkiye devriminin perspektifi esas olarak, işçi sınıfı öncülüğündeki anti-emperyalist ve anti-monopolist bir hedefe yöneliktir ve bugünkü emekçi halkın mücadelesi de bu yöndedir.
- Gene Türkiye'de ulusal burjuvazi kategorisine giren bir burjuva zümresi yoktur. Türkiye'de belki tek tek ulusal eğilimler taşıyan

kapitalistler bulunabilir. Ama milli burjuvazi yanılığını uyandıran şey, gerçekte tekel dışı (orta) burjuva zümresidir. Bu zümrenin hiçbir zaman emperyalizmden kurtulmak ve bağımsız iç (ulusal) pazarını kurmak diye bir amacı ve konumu yoktur. Tekel dışı burjuva kesimleri, kategorik olarak ulusal burjuva zümresini değil, orta burjuva zümresini oluşturmaktadırlar. Yani onların özlemleri anti-emperyalist değil, anti-monopolisttir. Tekel dışı burjuvazinin ülkemizde ikili bir karakteri vardır. Bir yandan, emperyalizm ve yerli tekelci sermaye, ülkede ortak yatırımlar yaptıkça, yan üretim dallarında yeni yeni orta burjuvalar türemektedir. Bu nedenle orta burjuvazi, uluslararası ve yerli tekelci sermayenin yeni yeni ortak yatırımlarından yanadır. Bu yatırımlar onun varoluş nedenidir. Ama aynı zamanda, orta burjuvazi tekelcilerin hegemonyası ve ekonomik baskısı altındadır. Orta burjuva kesimlerinin anti-monopolist karakteri, kendi haklarını korumak ve tekelci baskıları hafifletmek, geriletme noktasındadır. Bir somut örnek verecek olursak; yabancı ve yerli tekelci sermayenin Bursa bölgesinde otomotiv endüstrisini kurması, pek çok yan üretim yapan orta burjuva yatırımlarına yol açmıştır. Ama bu orta burjuvalar, aynı zamanda tekelci sermayenin fiyat dayatmalarından şikâyetçilerdir. Şu halde uluslararası ve yerli tekelci sermaye orta burjuvazinin hem varoluş nedenidir, hem de onun için bir anti-tekel çelişki kaynağıdır. Kısaca sözünü ettiğimiz orta burjuva zümresinin, ulusal bir pazar kurmak eğilimi taşıdığı gözükmediği ve emperyalist sermayeden şikâyetçi olduğu duyulmadığı için, bu zümrenin karakteri anti-emperyalist değil, sadece anti-monopolist'tir.

- Öte yandan, işçi sınıfı bilimi, sosyal olaylara bir dinamik içinde bakılmasını öngörür, bir başka deyimle, kendi gelişim süreci içinde toplumu gözleyen Marksistler, ölmekte olanı değil, gelişmekte olan dinamiği esas alırlar. Bu dinamik ise hiç kuşkusuz pre-kapitalizmin daha çok tasfiyesi, kapitalizmin daha çok güçlenmesi doğrultusundadır.
- Gene Türkiye'nin gelişen sosyal dinamiğinde işçi sınıfının belirleyici konumu ve işçi sınıfı ile burjuvazi arasındaki sınıf mücadelesinin, devrimci hareketteki tayin edici rolü büyük bir hızla artmaktadır. Bu kapitalistleşme ve ona bağlı olarak işçi sınıfının büyümesi, büyük sanayi merkezlerinde ve üretim birimlerinde yoğunlaşması, kapitalizmin ve burjuvazinin mezar kazıcısının güçlenmesi demektir. Aynı şekilde bu sosyal değişim ve gelişim, Türkiye'de üretimin sosyal karakterinin ve sosyal işbölümünün artması, üretimin sosyal karakteri ile özel kapitalist mülkiyet arasındaki çeliş-

kinin derinleşmesi, bir başka deyimle, sosyalizmin maddi, teknolojik önkoşullarının daha da olgunlaşması anlamına gelir. Bu, Türkiye'nin önündeki devrimci hedefin sosyalist devrim olduğu anlamına gelmez, fakat Türkiye'nin demokratik devriminin proleter niteliğini ve sınıf mücadelesinin belirleyeceği sosyal yönünü daha da güçlendirecek ve derinleştirecek koşulların gelişmesini temsil eder.

- Sık sık tekrarladığımız ve gelecek sayılarımızda «ileri demokrasi», «halk demokratik devrimi», «ulusal demokratik devrim» kavramlarının karşılaştırılması ve Türkiye sosyo-ekonomik koşulları açısından incelenmesi sırasında da daha ayrıntılı olarak inceleyeceğimiz bu gerçekler açıkça göstermektedir ki, Türkiye için kapitalist-olmayan yol sözkonusu değildir.

ÖZET:

Esasen, kapitalist-olmayan yol terimi dahi tek başına hangi kavramı temsil ettiğini açıklamaktadır. Tarihsel bakımdan, pre-kapitalist toplumdaki sosyalist topluma geçecek iki yol vardır. Bunlardan birisi kapitalist yoldur. Diğerisi ise, sosyalist sistemin bu denli güçlendiği ve sosyalizmin böylesine etkinlik ve yaygınlık kazandığı günümüz koşullarında, ulusal kurtuluş devrimlerini gerçekleştirmiş pre-kapitalist ülkelerin, kapitalizmi atlayarak, kapitalist-olmayan yoldan tarihsel olarak sosyalizme yönelmeleri, bu iki biçimden diğerini belirlemektir. Yani sık sık belirttiğimiz gibi, kapitalist-olmayan yol, bir üçüncü kategori, bir üçüncü yol değildir. Sadece kapitalizmin atlanarak, toplumun feodaliteden sosyalizme geçmesini öngörür.

Türkiye ise feodaliteden sosyalizme geçişte, kapitalist yola girmiştir. Yani Türkiye kapitalist bir ülkedir. Şu halde Türkiye toplumunun feodaliteden sosyalizme geçmesi için kapitalist —olmayan yol— en azından elli beş yıllık tarihsel gelişim sonucu pratik ve reel olarak mümkün değildir. Türkiye toplumu kapitalist yoldan geçerek sosyalizme yönelmiştir. Ve Türkiye'nin ulusal kurtuluş devrimini gerçekleştirmiş ulusal burjuvazisi Türkiye'yi kapitalist yola soktuğu, giderek ulusal niteliğini yitirerek, gericileştiği ve emperyalizme teslim olduğu içindir ki, her kapitalist ülkede olduğu gibi Türkiye'de de, sosyalizm yolu Kapitalist-olmayan yoldan ve devrimci demokrasi, ya da ulusal demokrasi aracılığıyla değil, işçi sınıfı ile egemen burjuvazi arasındaki bir sınıf mücadelesinden ve sosyal devrimden geçerek sosyalizme varacaktır. Bütün göstergeler ve objektif durum, tümüyle bunu göstermektedir.

Türkiye'nin devrim yolunda, ülkenin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik koşulları, sınıf güçleri arasındaki dengeleri ve mücadeleyi ve tüm sınıflarla

zümrelerin objektif ve sübjektif konumlarını doğru kavramak gerekir. Bu konuda yapılan başlıca yanılgılar, bizce, Türkiye'nin bir orta gelişkinlikteki kapitalist ülke olduğunu kavrayamamaktan geçmektedir. Bu nedenle, Türkiye ya hiç gelişmemiş kapitalist ülke düzeyinde görülmekte ve o ülkelere özgü evrensel devrimci modeller önerilmekte ya da metropol ülkeler gibi gelişmiş bir kapitalist ülke varsayılarak, o ülkelerin işçi sınıfı partilerinin stratejileri Türkiye için önerilmektedir. Ve bazı durumlarda da, her iki kategoride bulunan ülkeler için dünya işçi sınıfı partilerinin ve bilim merkezlerinin öngördüğü stratejiler ve modeller, eklektik bir stratejik öneriler demeti halinde Türkiye gerçekliğine uydurulmağa çalışılmakta, bu nedenle birtakım teorik zorlamalara gidilmekte, ya da ülke koşulları, objektif gerçekçilikler farklı görülmekte ve gösterilmektedir.

SONUÇ

İşçi sınıfı bilimi hazır modeller, şablonlar ve reçeteler getirmemiştir. Her ülkenin işçi sınıfı ve emekçi halk güçleri kendi devrim yolunu, işçi sınıfı bilimine bağlı kalarak, kendisi çizerek ve teoriyi devrimci bir tarzda pratiğe geçirerek, kendi ülkesinin devrimini gerçekleştirip tarihsel akımı, sosyalizme ve oradan da sınıfsız topluma doğru yönlendirecektir.

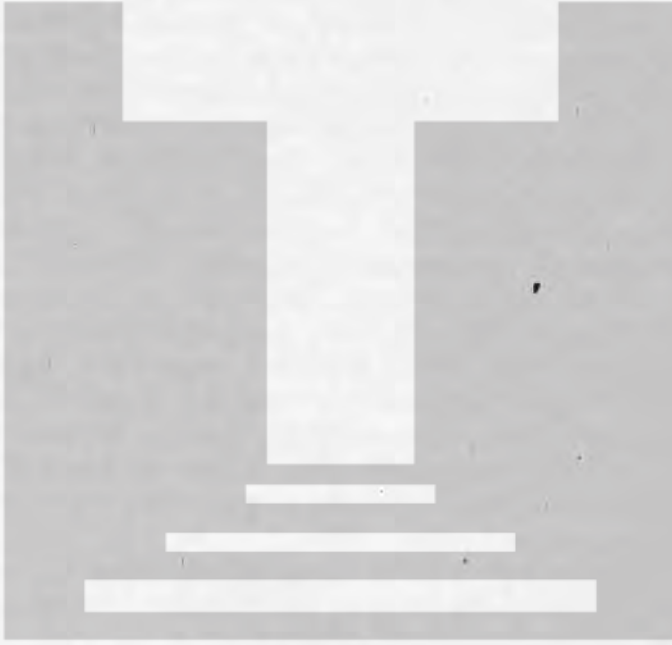
Türkiye'de işçi sınıfı biliminin işçi yığınlarına malolması ve sosyalist hareketin kendiliğinden karakterli işçi sınıfı hareketiyle bütünleşme, politik-ekonomik mücadele birlikteliğinin kurulma sürecini yaşadığımız bu dönemde, sadece bilimsel sosyalist teorinin genel doğrularını sıralamakla, ideolojik görevlerimizi yerine getirmiş olamayız. Özellikle Türkiye'de işçi sınıfı politik hareketinin üst düzeyde merkezileşmesinin sözkonusu olduğu, sosyalist hareketin birlik sorununun işçi sınıfını örgütleme süreci içinde en önemli görev olarak durduğu günümüz koşullarında, bu birliğin sağlam ideolojik temellerini atabilmek için, bilimsel teori rehberliğinde Türkiye'nin koşullarına daha çok eğilmemiz ve genel doğrularda anlaşmakla yetinmeyip, Türkiye sosyalist hareketinin somut koşullardaki ve Türkiye gerçeklerindeki ayrıntılı ideolojik birliğini sağlamak doğrultusunda çaba göstermemiz zorunludur.

Bu nedenle yapılacak ideolojik çalışmalar ve tartışmalar, artık geçmiş yıllarda olduğu gibi işçi sınıfı biliminin ve enternasyonalizminin evrensel ve temel prensipleri üzerine değildir. (Örneğin yakın geçmişte, devrimde işçi sınıfı biliminin evrensel ve temel prensipleri ile proletarya enternasyonalizminin prensipleri ve dünya devrimci süreci öncüsünün sosyalist sistem olduğu, dünya işçi sınıfı partilerinin günümüzdeki ortak ve evrensel tezleri, seçkin kadrolar tarafından ısrarla savunulmakta ve bilimi, enternasyonalizmi tahrif ve revize eden sağ ve «sol»-revizyonist akımlara karşı kararlı bir ideolojik mücadele yürütülmektedir. Bugün sosyalist hareke-

tin, ideolojik plandaki iki ana sorunundan birisi, işçi sınıfı biliminden temel sapmalar olan sağ ve «sol»-kanat revizyonizmine ve karşı-devrimci Mao-culuğa ya da Mihri Belli tipi oportünist orta yolculara karşı mücadele yürütmek ve işçi sınıfı bilimini, enternasyonalizmini işçi liderleri başta olmak üzere kadrolar ve sempatanlar arasında, genel olarak kitleler içinde güçlendirmeğe, kökleştirmeğe, yaygınlaştırmağa çalışmaktır.

Birincisinden ayrılmayan diğer önemli ideolojik görev ise, bilimsel sosyalist hareketin ileri düzeyde merkezileşebilmesi için, bilimin temel prensipleri ışığında, Türkiye'de ayakları yere basan, yani sadece bilimin temel noktalarında değil, aynı zamanda Türkiye'de işçi sınıfının yolu konusunda da anlaşmış bir ideolojik birliği yürütmek için ideolojik çalışma yapmaktır.

TÜSTAV